

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління

Кафедра національної економіки та публічного управління

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ**

Публічне управління та адміністрування

28 Публічне управління та адміністрування

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

281 Публічне управління та адміністрування

Форма навчання: очна (денна)

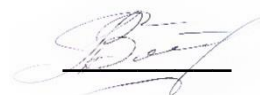
КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «**Особливості реалізації антикорупційної політики в Україні**»

здобувачки **Зверєвич Юлії Олександрівни**

Науковий керівник: *д.держ. упр., доц.
Запорожець Т. В.*

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: *д.держ. упр., проф.
Карпенко О.В.*

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління
Кафедра національної економіки та публічного управління

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Публічне управління та адміністрування
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	28 Публічне управління та адміністрування
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	281 Публічне управління та адміністрування

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

Н.В. Федірко

(підпис)

_____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

О.В. Карпенко

(підпис)

_____ 2024 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти **Зверсевич Юлії Олександрівні**

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Особливості реалізації антикорупційної політики в Україні»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "26" 02 2024 р. № 423-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах Національного агентства з питань запобігання корупції

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретико-правові засади дослідження антикорупційної політики в публічному управлінні
Розділ 2	Сучасний стан реалізації антикорупційної політики в Україні та світі
Розділ 3	Шляхи удосконалення антикорупційної політики в Україні
Об'єкт дослідження:	Антикорупційна політика
Предмет дослідження:	Особливості реалізації антикорупційної політики в Україні
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Розробка шляхів удосконалення антикорупційної діяльності в Україні
Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:	
У розділі 1	1.Трактування основної термінології по темі антикорупційної політики. 2.Охарактеризувати сучасне нормативно-правове забезпечення та інституційний апарат антикорупційної політики в Україні.
У розділі 2	3.Проаналізувати зарубіжний досвід антикорупційної політики. 4.Дослідити історичні передумови та розвиток виникнення антикорупційної політики на території України. 5.Проаналізувати сучасний стан інструментів запобігання та протидії корупції в Україні.
У розділі 3	6.Визначити основні проблеми антикорупційної політики в Україні. 7.Розробити шляхи удосконалення та подолання проблем антикорупційної політики в Україні.

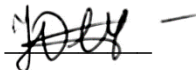
Завдання підготував
науковий керівник

Т.В. Запорожець

«28» лютого 2024 р.

Завдання одержав
здобувач

Ю.О. Зверєвич

«28» лютого 2024 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 65 сторінок, 3 таблиці, 5 рисунків, список використаних джерел з 66 найменувань.

«Особливості реалізації антикорупційної політики в Україні»

Об'єкт дослідження – антикорупційна політика.

Предмет дослідження – особливості реалізації антикорупційної політики в Україні.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – розробка шляхів удосконалення антикорупційної діяльності в Україні.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- трактування основної термінології по темі антикорупційної політики;
- охарактеризувати сучасне нормативно-правове забезпечення та інституційний апарат антикорупційної політики в Україні;
- проаналізувати зарубіжний досвід антикорупційної політики;
- дослідити історичні передумови та розвиток виникнення антикорупційної політики на території України;
- проаналізувати сучасний стан інструментів запобігання та протидії корупції в Україні;
- визначити основні проблеми антикорупційної політики в Україні;
- розробити шляхи удосконалення та подолання проблем антикорупційної політики в Україні.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що в результаті даної роботи було зроблено загальні висновки про сучасний стан антикорупційної діяльності в Україні, а також запропоновано ряд рекомендацій для вдосконалення запобігання та боротьби з корупцією.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2024.

Рік захисту роботи 2024.

Ключові слова: корупція, антикорупційна діяльність, антикорупційна політика, запобігання корупції.

В і д г у к

про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки факультету економіки та управління
освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування»
Зверевич Ю.О.
на тему «Особливості реалізації антикорупційної політики в Україні»

1. *Актуальність теми:* Корупція залишається однією з головних проблем, яка гальмує розвиток України на шляху до європейської інтеграції, економічного зростання та соціальної стабільності. Враховуючи значний вплив корупції на всі сфери існування держави, необхідним стає аналіз сучасної антикорупційної політики, а також вдосконалення механізмів реалізації антикорупційної політики. З огляду на це тема дослідження є актуальною.

2. *Позитивні риси кваліфікаційної роботи:* в роботі розкрито теоретичну основу явища корупції та антикорупційної політики, проаналізовано розвиток антикорупційної політики в Україні з початку Незалежності, здійснено аналіз світового досвіду боротьби з корупцією та сучасного стану інструментів запобігання та протидії корупції в Україні. Зокрема, автором здійснено аналіз проблемних аспектів антикорупційної діяльності в Україні.

3. *До самостійних розробок автора* можна віднести періодизацію етапів розвитку антикорупційної політики в Україні, визначення сучасних проблем розвитку антикорупційної політики в Україні, а також розробку SWOT - аналізу антикорупційної політики в Україні.

4. *Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій* підтверджується доцільністю їх використання в практиці публічної служби.

5. *Наявність недоліків:* Роботу оформлено правильно, згідно із усіма вимогами, ілюстративний матеріал є доречним та вичерпним, робота є чітко структурованою. Разом з тим, робота значно виграла б, якби в ній було здійснено дослідження трансформації антикорупційної політики України в умовах євроінтеграції.

6. *Загальна оцінка* кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: кваліфікаційна бакалаврська робота в цілому відповідає вимогам, поставленні індивідуальні завдання виконано на достатньо високому рівні. Робота рекомендується до захисту з оцінкою 94 «відмінно».

Науковий керівник:

д.держ.упр., доц.

Запорожець Т.В.

“29” травня 2024 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	7
1.1 Сутність основних понять по темі антикорупційної політики.....	7
1.2 Нормативно-правове забезпечення механізмів запобігання та подолання корупції в Україні.....	13
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	20
2.1 Світовий досвід боротьби з корупцією	20
2.2 Генеза формування державної політики України з питань запобігання та протидії корупції	27
2.3 Сучасний стан функціонування механізмів протидії корупції в Україні .	36
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	44
3.1 Аналіз перешкод у боротьбі з корупцією як загрози економіці України .	44
3.2 Пропозиції щодо удосконалення механізмів запобігання та протидії корупції в Україні.....	48
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі немає жодної держави, незалежно від її політичного устрою та економічного розвитку, яка б не стикалася з проявами корупції у різних її формах. Вона негативно впливає на всі сфери існування держави: економічну, соціальну, політичну, а також здійснює руйнуючий вплив на міжнародні відносини. Боротьба з корупцією є складною задачею, яка вимагає комплексного підходу, включаючи суворе та ефективне законодавство, формування інституційного апарату, підвищення свідомості громадян і багато іншого.

Україна сьогодні стоїть на шляху побудови сильної, демократичної, правової держави, проте в процесі будь-яких реформ держава стикається з певними перешкодами. Однією з найбільших небезпек на європейському шляху розвитку України є саме корупція в публічному управлінні, яка наразі становить реальну загрозу як національній безпеці держави так і її конституційному ладу. В таких умовах, уряд та відповідні органи держави мають докладати максимально зусиль на формування ефективної антикорупційної політики держави, яка матиме змогу, якщо не знищити, то максимально мінімізувати рівень корупції у всіх ланках публічного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дослідження антикорупційної політики в публічному управлінні є предметом робіт багатьох науковців, насамперед в контексті аналізу формування антикорупційної політики в публічному управлінні, а також сучасний стан впровадження антикорупційної політики органів публічного управління. Під час виконання дослідження нами проаналізовано праці та висновки вчених, дослідників та науковців, серед яких: Левчук А. О., Пастух І. Д, Кравченко С., які досліджували теоретичну основу антикорупційної політики в публічному

управлінні, Мазярчук В., Федько І., Середняк Т. К., які досліджували сучасну практику боротьби та протидію корупції в Україні та вплив корупції на національну економіку, Нонік В., Войтенко Ю.М., Неклюдов Є., Пархоменко-Куцевіл О., які досліджували зарубіжний досвід впровадження антикорупційної політики. У їх працях розкриваються різні аспекти розвитку та сучасний стан антикорупційної політики в Україні, а також зарубіжний досвід. Втім, потребує більш широкого дослідження питання проблем сучасної практики антикорупційної політики в Україні, тому зосередимо увагу на аналізі сучасної практики та визначенні проблем та загроз антикорупційної політики в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є розробка шляхів удосконалення антикорупційної політики в Україні.

Завданнями дослідження є:

- трактування основної термінології по темі антикорупційної політики;
- охарактеризувати сучасне нормативно-правове забезпечення та інституційний апарат антикорупційної політики в Україні;
- проаналізувати зарубіжний досвід антикорупційної політики;
- дослідити історичні передумови та розвиток виникнення антикорупційної політики на території України;
- проаналізувати сучасний стан інструментів запобігання та протидії корупції в Україні;
- визначити основні проблеми антикорупційної політики в Україні;
- розробити шляхи удосконалення та подолання проблем антикорупційної політики в Україні.

Об'єкт дослідження - антикорупційна політика.

Предметом дослідження - особливості реалізації антикорупційної політики в Україні.

Методи дослідження. Під час виконання роботи використовувались наступні методи дослідження: системний підхід - при визначенні теоретичних засад антикорупційної діяльності, порівняння — при аналізі змін законодавства, появи розвитку антикорупційної діяльності в Україні, а також дослідженні світового досвіду; розрахунок — при обчисленні таких показників, як вплив корупції на економіку та розвиток антикорупційної діяльності України, аналіз і синтез — при оцінці основних проблем антикорупційної політики в Україні, індукція - при узагальненні отриманих результатів дослідження, а також прогнозування - при розробленні шляхів удосконалення антикорупційної політики в Україні.

Теоретична та методична значущість отриманих результатів полягає у поглибленні теоретичних знань про генезу розвитку антикорупційної політики, а також аналізі нормативно- правових засад антикорупційної політики в публічному управлінні.

Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що в результаті даної роботи було зроблено загальні висновки про сучасний стан антикорупційної діяльності в Україні, а також запропоновано ряд рекомендацій для вдосконалення запобігання та боротьби з корупцією.

Інформаційна база дослідження. Основними джерелами даної роботи виступає нормативно-правова база, яка стосується антикорупційної політики в Україні, зокрема Закон України “Про запобігання корупції” та Закон України “Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки”, а також міжнародні нормативні акти, зокрема Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції та Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією. Для оцінки сучасного стану антикорупційної діяльності в Україні було використано вже проведені вітчизняні та зарубіжні дослідження таких організацій, як Transparency International та Національного агентства з питань запобігання корупції. Для теоретичного обґрунтування питання використано роботи таких

вчених, як: Рачинський О.В., Кущенко В.М., Буга Г.С., Шатрава С. О., Чишко К. О., Войтенко Ю. М., Супрун-Ковальчук Т. М., Діденко Є. В.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У першому розділі досліджено трактування основної термінології на тему антикорупційної політики, види корупції, а також нормативно-правове забезпечення та інституційний апарат антикорупційної політики в Україні.

У другому розділі здійснено аналіз практики антикорупційної політики в Україні та світі.

У третьому розділі здійснено аналіз проблем, а також обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення та подолання проблем антикорупційної політики в Україні.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

1.1 Сутність основних понять по темі антикорупційної політики

Проведення будь-якого дослідження необхідно починати з визначення та тлумачення понятійного апарату досліджуваного питання. Так, першочергово проаналізуємо дефініцію та підходи до походження терміну “корупція».

Відповідно до Кембриджського словнику термін корупція (англ.corruption) означає “погана поведінка” і визначається як “незаконна, погана або нечесна поведінка, особливо людей, які займають владні посади” [1]. Великий тлумачний словник сучасної української мови описує даний термін як “Використання посадовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення. Підкупність, продажність урядовців і громадських діячів” [2, с.578].

Оскільки, явище корупції є проблемою, яка існує з моменту появи державотворення і присутня майже в кожній країні світу, а також для успішного формування механізмів боротьби одним з методів є вивчення теоретичного походження даного поняття, то воно стало предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних праць. Внаслідок різностороннього вивчення природи даного явища, сформовано багато окремих підходів до його тлумачення, розглянемо найбільш популярні з них:

По-перше, найчастіше корупція розглядається як соціальне явище, оскільки на етапах формування соціуму людина отримала можливість зайняття управлінських посад в різних сферах та на різних рівнях, що

породило доступ до ресурсів та можливостей і використання їх в особистих, а не загальносупільних інтересах. Так, Левчук А.О. стверджує, що “Корупція – соціальне явище, яке має соціальну зумовленість, соціальні закономірності розвитку, вона чинить негативний вплив на соціальні процеси. Будучи породженням суспільних відносин, корупція пронизує різноманітні сфери суспільства, по-різному деформуючи суспільні відносини” [3, с.87]. Також такий підхід використовують в своїх працях такі вітчизняні науковці як Нинюк М., Нинюк І., Луценко М.М., Щербина Л.І., Кінаш М.М.

По-друге, існує економічний підхід, який розглядає корупцію як здійснення економічної поведінки та загрозу національній економіці через надмірне державне регулювання економічних процесів, втручання держави в природні ринкові процеси та формування сектору тіньової економіки. Підтвердженням існування даного підходу є теза Волошенко А.В.: “з використанням корупційних схем розкрадаються або витрачаються за нецільовим призначенням кошти державного бюджету, знищуються державні підприємства і ліквідуються цілі галузі, що мають стратегічне значення для розвитку національного господарства”.

Також такий підхід у свої працях використовують Бачинська І.С. та Серьогін С.

По-третє, корупцію описують як політичний інститут, оскільки державне управління внаслідок високої бюрократизації багатьох процесів має можливість до використання корупції для спрощення певних дій, а також для впливу на перебіг політичних процесів в середині країни. Підтвердженням даного підходу є слова Стогової О. В. “Корупція фактично є неформальним інституційним середовищем економічних, адміністративних і інформаційних ресурсів, у якому владні еліти взаємодіють між собою та іншими структурами суспільств” [4]. Крім того, такий підхід описали вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема Чабанна М., Фрідріх К. та Кушнар'єв І.В.

І зрештою, корупцію необхідно розглядати і з юридичного підходу, тобто досліджувати вітчизняні та міжнародні нормативно- правові акти. Так, відповідно до Закону України “Про запобігання корупції” :“корупція - це використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей”[5]. Питання антикорупційної діяльності описується і в Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції, але чіткого визначенню даного терміну в документі не надається, проте з самого контексту стає зрозумілим, що корупція описується як зловживання державним службовцем службовими повноваженням у власних інтересах. А також зазначається, що це є “транснаціональне явище, яке впливає на суспільства й економіки всіх країн” [6].

Виокремлюють різні види корупції, науковці формують класифікації в залежності від розглянутих характеристик. В даній роботі розглянемо класифікацію від Національного агентства з питань запобігання корупції. В Антикорупційній енциклопедії вони виділяють чотири види корупції, а саме:

- Велика корупція або топ корупція (*grand corruption*) - даний термін використовується для опису системної та великої за масштабами корупції, яка має серйозні соціально-економічні наслідки та може порушити нормальне функціонування суспільства та державних інституцій.

- Політична корупція (*political corruption*) - це форма корупції, пов'язана з використанням влади та впливу в політичній сфері для особистого збагачення, отримання неправомірних вигод або здійснення інших неправомірних дій.

- Побутова корупція (petty corruption) є формою корупції, де невеликі суми грошей або неправомірні вигоди передаються чиновникам або службовцям для отримання швидких або сприятливих послуг. Ця форма корупції зазвичай пов'язана з щоденними аспектами взаємодії громадян з державними службовцями та виникає на різних рівнях суспільства.

- Адміністративна корупція (administrative corruption) цей вид корупції з'являється між державними службовцями, які надають адміністративні послуги різного характеру та громадянами, які потребують швидкого та полегшеного отримання цих послуг. Найчастіше такий тип корупції спостерігається у представників бізнесу, яким необхідно швидко оформити документи, дозволи або ліцензії [7].

Отже, проаналізувавши визначення терміну корупція можемо сформулювати поняття корупції в публічному управлінні.

Важливо розрізняти поняття “державне управління” та “публічне управління”. На жаль, у вітчизняній літературі автори часто ототожнюють ці два поняття, однією з причин цього є неправильний переклад з іноземних видань.

Порівняння даних понять можна провести на основі визначень в Енциклопедичному словнику з державного управління, в якому зазначається, що необхідним є розрізнення цих термінів.

Як зазначає автор Л.Л. Приходченко : “Державне управління – форма і різновид соціального управління, соціально-політична функція держави, зумовлена об'єктивними потребами суспільства, яка проявляється в цілеспрямованому, систематичному, ідеологічному, організаційному впливі з використанням владних повноважень на суспільну та приватну життєдіяльність з метою її впорядкування, збереження та переведення у якісно новий стан” [8, с.36].

В свою чергу автор Л.М. Новак-Каляєва дає тлумачення: “ Публічне управління– діяльність органів державного управління, органів місцевого

самоврядування, представників приватного сектору та інститутів громадянського суспільства в межах визначених законом повноважень і функціональних обов'язків (планування, організації, керівництва, координації та контролю) щодо формування та реалізації управлінських рішень суспільного значення, політики розвитку держави та її адміністративно-територіальних одиниць. Публічне управління забезпечує значне підвищення ефективності управлінської діяльності внаслідок високого рівня громадської підтримки та консолідації суспільства навколо спільних цілей, воно пов'язане з демократичними цінностями, принципами верховенства права, поваги до гідності людини, недискримінації, рівності, справедливості, безпеки, ефективності та ін” [8, с.144].

Таким чином, можна зробити висновок, що поняття “публічне управління” є значно ширшим ніж “державне управління”, адже воно включає не лише діяльність органів державної влади, але й органів місцевого самоврядування, представників приватного сектору та інститутів громадянського суспільства.

Отже, корупція як явище в публічному управлінні означає зловживання службовим становищем з метою отримання незаконної винагороди на всіх трьох рівнях публічного управління.

Наступним необхідним до розгляду в межах даного дослідження поняття є “антикорупційна політика”. Загальним визначенням, яке зустрічається в роботах науковців є те, що антикорупційна політика складає сукупність заходів, механізмів та дій здійснюваних органами публічного управління з метою запобігання або мінімізації рівня корупції на всіх ланках публічного управління та сферах життя суспільства. Також виділяють три основні місії антикорупційної діяльності:

- мінімізація існуючого рівня корупції в країні;
- захист суспільства від потенційних загроз, які спричиняють зростання рівня корупції;

- визначення причин та умов існування корупції та здійснення заходів щодо їх подолання [9].

Варто зазначити, що більша увага в формуванні антикорупційної політики має фокусуватись саме на створенні інструментів запобігання появі корупції, оскільки це вважається більш ефективним ніж застосування засобів покарання. Цю ідею можна підтвердити аналізом зміни антикорупційного законодавства України. Якщо у першому антикорупційному законі від 1995 року була назва “Про боротьбу з корупцією” і фокус направлений саме на подолання вже існуючої проблеми, у 2011 році було прийнято закон “Про засади запобігання і протидії корупції” і вже враховувалися запобіжні заходи, то сучасний закон від 2014 року має назву “Про запобігання корупції” і в загальному сфокусований на формування превентивних механізмів щодо корупції в країні [10,11].

Останнім терміном розглянемо “конфлікт інтересів”, який становить протиріччя приватних (збагачення, отримання певних вигод) та службових (добросовісне виконання службових повноважень) інтересів державного службовця, що може стати приводом до вчинення корупційного правопорушення. Варто розрізняти потенційний та реальний конфлікти інтересів, якщо у випадку першого існує лише можливий вплив суперечності інтересів на прийняті рішення державного службовця, то у другому випадку - вже існує такий вплив і дії державного службовця не є об’єктивними та професійними [5].

Отже, з дослідження підходів до тлумачення явища корупції можемо зробити висновок, що це багатогранне явище, яке для створення інструментів боротьби з ним потребує вивчення з усіх можливих наук та підходів. З дослідження також робимо висновок, що корупція в публічному управлінні це проблема зловживання службовими повноваженнями на всіх його рівнях і в залежності від рівня управління виділяють такі види корупції: велика корупція, політична корупція, побутова корупція та адміністративна корупція.

Для боротьби з проблемами корупції держави запроваджують антикорупційну політику, яка полягає в попередженні та протидії корупції на всіх рівнях влади та у всіх сферах діяльності країни, проте сьогодні більш ефективним вважається саме запобігання появі цього явища ніж боротьба з її наслідками.

1.2 Нормативно-правове забезпечення механізмів запобігання та подолання корупції в Україні

Боротьба та запобігання корупції сьогодні входять до числа основних викликів, які стоять перед Україною – державою, що знаходиться на демократичному та європейському шляху розвитку. За таких умов, перед владою постає завдання впровадження системних та ефективних заходів для запобігання корупції, а також для подолання її наслідків. Формування будь-якої політики базується на створенні нормативно-правової бази, а з попереднього дослідження генези формування державної антикорупційної політики можна зробити висновок, що нормативне поле антикорупційної політики підлягало постійним змінам впродовж розвитку нашої держави. Тому для дослідження сучасного стану антикорупційної діяльності необхідним етапом є аналіз актуальних нормативно-правових актів.

Відповідно до статті 19 основного Закону України визначається, що державні службовці не мають права діяти поза межами нормативно-правових актів України, а отже сформовано правомірні рамки поведінки службовців публічного управління, що включає в себе і корупційну діяльність [12].

Основним законом антикорупційної політики є Закон України “Про запобігання корупції”. Даний закон визначає основи антикорупційної політики держави, механізми запобігання та протидії корупції, розкриває

порядок запобігання та подолання конфлікту інтересів, суб'єктів, на яких поширюється закон та суб'єктів протидії корупції, також встановлює відповідальність за вчинення корупційної діяльності та визначає механізми контролю за дотриманням антикорупційних норм в усіх сферах суспільства [5].

Обов'язки дотримання антикорупційного законодавства, а також відповідальність за корупційні правопорушення державних службовців описуються і в Законі України “Про державну службу”. В даному законі визначається обов'язок декларування про майновий стан та доходи державного службовця, встановлено механізм врегулювання конфлікту інтересів, описано процедури набору та відбору кандидатів на держслужбу, які враховують і перевірку на корупційну діяльність, етичні стандарти та норми поведінки на держслужбі, а також визначено відповідальність за порушення відповідного законодавства, яка включає зауваження, догану, попередження про неповну службову відповідність та звільнення з посади [13].

Окремо відповідальність за вчинення корупційного правопорушення описано в Кодексі України про адміністративні правопорушення та в Кримінальному Кодексі України. Так, відповідно до Адміністративного Кодексу більшість статей про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, передбачено відповідальність у вигляді штрафу у розмірі від 50 до 2500 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, а також конфіскацію отриманої винагороди та звільнення з посади державної служби [14]. Кримінальним Кодексом за здійснення корупційного правопорушення, в залежності від його складу, передбачено штраф, виправні роботи або ж позбавлення волі аж до 10-ти років, без зазначення нижньої межі. Крім того, кримінальні правопорушення не підлягають таким статтям як звільнення від кримінальної відповідальності, призначення більш м'якого покарання, звільнення від відбуття покарання, амністії та зняття судимості [15].

Ключовим нормативно-правовим актом для антикорупційної діяльності України також є Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки. В основу Стратегії покладено п'ять головних принципів:

- оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування, що передбачає

уникнення випадків подвоєння однакових повноважень різними органами, а також усунення надмірних повноважень в органах, що може стимулювати появу корупційних ризиків;

- зниження “людського фактору” в реалізації функцій публічного управління,

зокрема надання адміністративних послуг, шляхом цифровізації відносин держави і громадян;

- створення альтернативи існуючим корупційним практикам;

- забезпечення неминучості настання юридичної відповідальності за порушення, пов'язані з корупцією, що створює додатковий механізм обмеження для всіх учасників правовідносин;

- створення громадської нетерпимості до корупції, сприяння розвитку культури чесності та поваги до верховенства права.

Головна ідея і важливість дотримання Стратегії полягають в об'єднанні всіх органів публічного управління з метою досягнення найбільшої ефективності в протидії корупції на всіх рівнях влади, оскільки тільки за умови згуртованості та злагодженості можливо досягти позитивного результату [16].

Окремою групою варто виділити міжнародні антикорупційні акти, які ратифіковані Україною. Дотримання міжнародного законодавства є необхідним на шляху побудови демократичного та прозорого суспільства в країні, оскільки це створює платформу для обміну досвідом та найкращими практиками між країнами, сприяє зміцненню довіри до держави іноземних партнерів та інвесторів, забезпечує ефективні механізми для боротьби з транскордонною корупцією та екстрадиції осіб, втікаючих від правосуддя і

зрештою забезпечує можливість міжнародного спостереження та оцінки ефективності заходів, прийнятих Україною в сфері антикорупційної політики.

Так, на сьогодні Україною ратифіковано такі міжнародні акти, як Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією №2476-IV від 01.01.2006 [17], Конвенція Організації Об'єднаних націй проти корупції №251-V від 01.01.2010 [18] та Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією №252-V від 01.03.2010 [19].

На основі антикорупційного законодавства можливо дослідити і систему антикорупційних органів України. Загалом, всі інституції можна поділити на три рівні відповідно до їх основної функції: превентивна, оперативна та судова. Взаємодію органів відповідно до їх функцій розглянемо за допомогою Рисунка 1.1.

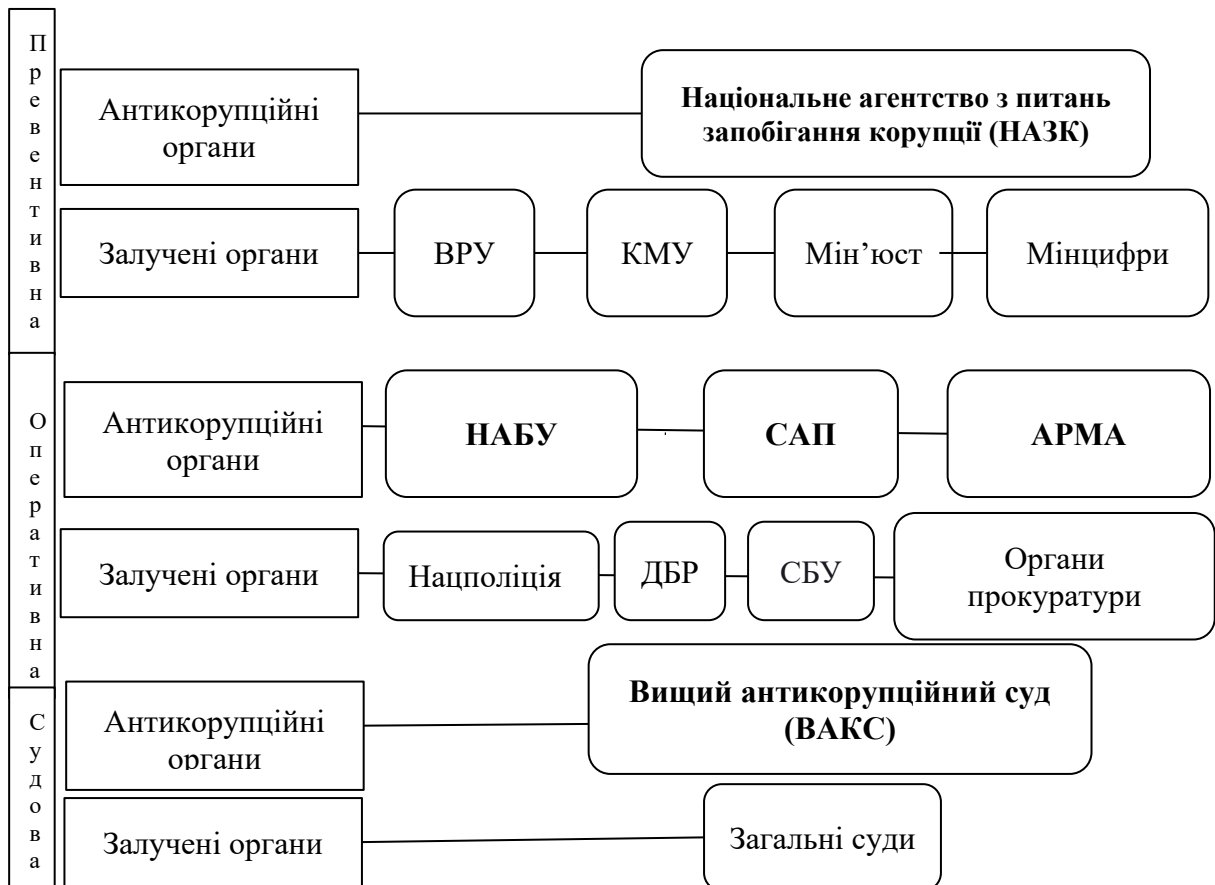

Рисунок 1.1 – Система антикорупційних інституцій в Україні

Джерело: розроблено автором на основі 5,20-23

Так, відповідно до Рисунка 1.1 превентивну функцію, а саме формування антикорупційної політики та запобігання корупції, виконує такий антикорупційний орган, як Національне агентство з питань запобігання корупції діяльність якого описано в Законі України «Про запобігання корупції». Даний орган відповідає за реалізацію політики у сфері запобігання та протидії корупції серед посадових осіб. Зокрема, НАЗК контролює декларування майна, доходів, витрат і зобов'язань посадових осіб, а також виконує функції перевірки можливих конфліктів інтересів. Метою є забезпечення прозорості та високого стандарту етичності в українському державному управлінні.

Органами, які не є профільно антикорупційними, проте залучені до виконання превентивної функції, є Верховна Рада України, яка займається прийняттям антикорупційного законодавства, а також виконує антикорупційну експертизу законопроектів через тематичні слухання в Комітеті з антикорупційної політики, Кабінет Міністрів України, який займається затвердженням Державної програми з виконання Антикорупційної стратегії, Міністерство юстиції України, яке проводить щорічну антикорупційну експертизу нормативно-правових актів, а також Міністерство цифрової трансформації, яке протягом останніх років бере активну участь в реалізації Антикорупційної стратегії шляхом цифровізації адміністративних послуг для мінімізації участі людини у відносинах громадянина та держави, що в свою чергу викорінює ризик побутової корупції [5].

До антикорупційних органів, які виконують оперативну функцію, тобто розслідують корупційні правопорушення, відноситься Національне антикорупційне бюро України, діяльність якого відповідно до Закону України “Про Національне антикорупційне бюро України” полягає в розслідуванні корупційних злочинів серед високопосадових осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Його завдання включають проведення незалежних слідств, виявлення та припинення

корупційних порушень у сфері державних фінансів, закупівель, та інших сферах влади [20].

Також оперативну функцію виконує Спеціальна антикорупційна прокуратура основними завданнями якої відповідно до Наказу Офісу Генерального прокурора “Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора” є “забезпечення виконання законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України, відстоювання державного обвинувачення у відповідних справах, а також представництво інтересів громадянина чи держави в суді у випадках, передбачених законодавством і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями” [21].

Ще одним органом, який виконує оперативну функцію є Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, яке згідно з Законом України “Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів” відповідає за управління конфіскованими активами, отриманими в результаті розслідувань корупційних злочинів. Його завдання включає продаж, конфіскацію та управління такими активами з метою повернення коштів до державного бюджету та покарання осіб, винних у корупції [22].

Серед органів, які залучені до виконання оперативної функції відноситься Національна поліція, яка займається розслідуванням більшості корупційних злочинів, які не належать до компетенції НАБУ та ДБР, Державне бюро розслідувань, яке розглядає окремі випадки порушення антикорупційного законодавства, вчиненні здебільшого правоохоронними органами, Служба безпеки України, яка займається оперативно-розшуковою діяльністю у випадках корупційних правопорушень, а також органи

прокуратури, які займаються процесуальним керівництвом та обвинуваченням у судових процесах.

Виконання судової функції належить Вищому антикорупційному суду, основним завданням якого є забезпечення справедливого та ефективного судочинства у випадках, пов'язаних із злочинами корупційного спрямування. Залученими органами до виконання судової функції є загальні суди, а саме Верховний суд, апеляційні та місцеві суди, які розглядають кримінальні провадження щодо корупційних злочинів, які були піддані розслідуванню НАБУ, ДБР та СБУ, розглядають справи, пов'язані із складанням адміністративних протоколів, складеними НАЗК та Національною поліцією, а також здійснюють розгляд справ щодо притягнення до цивільно-правової відповідальності за корупційні правопорушення [23].

Отже, проаналізувавши нормативно-правове забезпечення механізмів запобігання та подолання корупції в Україні можемо зробити висновок, що в Україні на сьогодні є сформований законодавчий механізм регулювання антикорупційної діяльності, до якого відносяться закони, Антикорупційна стратегія, а також ратифіковані міжнародні акти, що в сукупності має забезпечувати дотримання принципу прозорості та етичності в публічному управлінні. Крім того, створено інституційний антикорупційний апарат, який відповідно до покладених на органи завдань можна поділити на три функції: превентивна, оперативна та судова.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

2.1 Світовий досвід боротьби з корупцією

Як ми вже визначили раніше, явище корупції зародилося у світі паралельно з появою перших державних утворень, а отже можна стверджувати, що немає країни в світі, яка не мала б досвіду впровадження антикорупційної політики. Таким чином, вивчення та імплементація успішного зарубіжного досвіду боротьби з корупцією є необхідною складовою для формування вітчизняної антикорупційної політики.

В межах даного дослідження вважаємо за доцільне розглянути досвід абсолютно різних у підходах до реалізації публічного управління країн, а саме країну Азії, Європи, а також США.

По-перше, розглянемо досвід Сінгапуру, який за даними Transparency International станом на 2023-й рік посідав 5-те місце в Індексі сприйняття корупції з оцінкою 83 бали зі 100 [24].

Варто почати з того, що в момент здобуття незалежності від Британської імперії у 1965 році, Сінгапур був країною з надзвичайно складною економічною ситуацією та високим рівнем корупції, яка пронизувала всі рівні управління. Проте сьогодні він займає місце однієї з найбільш розвинених країн Азії.

Центральним органом антикорупційної діяльності в державі з 1952-го року є Бюро з розслідування випадків корупції, яке має абсолютну функціональну незалежність від інших органів влади. Бюро наділено широким спектром функцій та повноважень, які направлені на запобігання, виявлення та розслідування корупційних діянь у всіх сферах суспільства. Серед основних завдань Бюро є перевірка законності дій та рішень публічних службовців на

предмет корупції, розгляд звернень населення щодо випадків корупції, розслідування корупційних злочинів як у публічному, так і приватному секторах економіки. Також дана інституція займається формуванням та реалізацією політики запобігання корупції шляхом вивчення роботи державних установ та перевірки їх на наявність корупційних ризиків, внаслідок чого надає керівництву органів рекомендації щодо заходів подолання недоліків.

Крім того, Бюро наділено такими, не притаманними даним органам, повноваженнями, як затримання та обшук підозрюваних без ухвали суду, а також під час розслідування перевірка відбувається і стосовно діяльності родичів та поручителів підозрюваної особи [25, с.151, 26, с.351].

Ключовим нормативно-правовим актом, який визначає антикорупційну політику держави, а також регулює діяльність Бюро з розслідування випадків корупції є “Закон про запобігання корупції”, який був прийнятий у 1960-му році. В даному законі точно визначено поняття та всі види корупції, у вигляді покарання за корупційну діяльність передбачено штраф у розмірі до 100 тисяч доларів або позбавлення волі на строк до 5-ти років [27].

З метою досягнення прозорості системи публічного управління, державні службовці щороку заповнюють декларацію про майнових стан та доходи. Крім того, урядом було вирішено, що заробітна плата державного службовця повинна бути на такому рівні, щоб не існувало мотивації взяти або дати хабаря. Таким чином, середня заробітна плата чиновника в Сінгапурі складає 25 тисяч доларів, міністри отримують 100 тисяч доларів, а судді від кількох тисяч до мільйона доларів. Важливою умовою є те, що охорона, транспорт та інші службові витрати покриваються виключно за особистий рахунок.

Одним з кроків реалізації знищення корупції стало впровадження електронного урядування, що дозволяє громадянам отримувати послуги

зручно і просто в режимі реального часу за допомогою засобів електронної комунікації, що в свою чергу ліквідовує ризик надання хабара.

Окремою заслугою влади на шляху ліквідації корупції стало формування серед громадян загального сприйняття корупції як загрози для успішного розвитку держави та суспільства. Велика увага також приділяється підготовці кадрів на державну службу, щорічно кожен державний службовець повинен пройти 100 навчальних годин, серед яких передбачені і антикорупційні уроки [28].

Отже, протягом усієї своєї незалежної історії, уряд Сінгапуру буде потужну антикорупційну політику, яка сформована на строгому дотриманні законодавства та жорстких наслідках його порушення.

Серед країн Європи в межах даного дослідження розглянемо антикорупційний досвід Естонії, яка хоч у Індексі сприйняття корупції 2023-го року розділяє з Канадою лише 12-те місце, проте протягом всього періоду існування Індeksu має позитивну динаміку та загальна оцінка країни за період 2012-2023 рр. зросла з 64 до 76 балів [29].

Варто зазначити, що після розпаду Радянського Союзу Естонія була однією з найбільш корумпованих країн регіону, проте сьогодні вона стала однією з найбільш розвинутих пострадянських країн. Одним з засобів досягнення успіху безумовно стала побудова ефективної антикорупційної політики.

Початок антикорупційних змін відбувся з приходом нової молодії влади у 1992 році. Одразу було запущено реформування судової системи та системи публічного управління, затвердження естонської мови на державних посадах сприяло очищенню державного апарату від радянських корумпованих кадрів, які були замінені молодими та амбітними естонцями [30].

Особливістю естонської антикорупційної політики є відсутність спеціального антикорупційних органів, оскільки антикорупційні функції покладені на всі міністерства, в кожному з яких діє координатор з протидії

корупції. Розслідуванням корупційних порушень займаються три правоохоронні органи: префектура поліції, яка розслідує злочини представників місцевого самоврядування та приватних установ, поліція безпеки, яка розслідує корупцію серед вищих державних службовців та державна прокуратура розслідує корупцію серед правоохоронців.

Естонія стала першою країною Європи, в якій було запроваджено систему електронного урядування, що в першу чергу знищує корупцію на побутовому рівні. Так, ще з 2003-го року в країні діє державний портал Eesti.ee, який надає доступ до численних послуг як для фізичних осіб, так і бізнесу, що повністю викорінює людський фактор в наданні адміністративних послуг [31].

Окрема увага приділяється і фінансуванню політичних партій з державного бюджету. Так, у парламенті діє спеціальна антикорупційна комісія, до складу якої входять представники кожної з політичних партій, які здійснюють парламентський антикорупційний нагляд. Крім того, комісія займається розглядом декларацій про доходи представників державної служби. У разі виявлення необґрунтованої власності у чиновника, вона може бути конфіскована [32].

Отже, антикорупційна політика Естонії базується на прозорості, ефективних механізмах контролю та високому ступені цифровізації. Ключові складові цієї політики включають в себе електронне урядування, відкритість фінансових операцій та майнових декларацій, а також врахуванні громадської думки в реалізації функцій публічного управління.

І зрештою розглянемо особливості антикорупційної політики США, які є зразком економічно розвиненої, демократичної країни. В рейтингу Індексу сприйняття корупції у 2023-му році США посідали 24-те місце з 69-ма балами зі 100 [33].

Загалом антикорупційна політика США представляє собою комплексний підхід, який побудований з законодавчої бази, яка перманентно

вдосконалюється, системи антикорупційних інституцій, а також міжнародної взаємодії.

Основним антикорупційним законом США є закон “Про корупцію за кордоном” (англ. Foreign Corrupt Practices Act) прийнятий у 1977 році, який став новим етапом антикорупційної діяльності у світі. Основною метою даного закону є обмеження корупції серед вітчизняного бізнесу та державних службовців у відношенні до іноземних посадових осіб. Дія даного закону поширюється на всіх фізичних осіб - громадян США, юридичних осіб, які створені відповідно до законодавства і здійснюють основну діяльність на території США, а також іноземних громадян та бізнесу, які здійснювали свою діяльність на території США [34].

Особливістю американської антикорупційної політики є те, що саме там вперше було прийнято закон про захист прав свідка. Сьогодні на території США діє “Закон про боротьбу зі злочинністю”, згідно з яким Генеральний Прокурор в цілях захисту безпеки свідка може ініціювати зміну місця проживання особи, видачу нових документів, а також забезпечення захисту членів сім’ї свідка [35].

Інституційний механізм антикорупційної діяльності США очолює Міністерство Юстиції, завданнями якого є розроблення антикорупційного законодавства і зокрема стратегії боротьби з корупцією. Роль розслідування корупційних правопорушень, а також притягнення винних до відповідальності належить Федеральному Бюро Розслідувань. Головне контрольно-фінансове управління США та Управління з етики в уряді здійснюють свою діяльність через представників у кожному відомстві, вони координують порядок подання фінансових декларацій, регулюють питання, що пов’язані з порушенням етики державних службовців та розв’язують конфлікти інтересів [36].

Серед особливостей антикорупційної діяльності США варто додати також наступні аспекти:

- Регулярний контроль щодо звітності про доходи державних службовців та про фінансування політичних партій;
- Застосування поліграфу для перевірки службових осіб;
- Рівність у відповідальності для всіх рівнів влади;
- Вільне висвітлення корупційних порушень в ЗМІ;
- Залучення громадськості до контролю за корупцією [37].

Крім того, окрему роль в регулюванні антикорупційної політики США відіграє і міжнародна співпраця. Так, у 1996-му році була підписана Міжамериканська конвенція проти корупції між країнами-членами Організації Американських держав. У 1998-му Угода про заснування Групи держав проти корупції – GRECO з членами Ради Європи та у 2003-му році - Конвенція ООН проти корупції (UNCAC). Всі перераховані акти направлені на профілактику та боротьбу з корупцією шляхом сприяння міжнародній співпраці та обміну найкращими практиками [38].

Узагальнимо дослідження на основі аналізу Індексу сприйняття корупції у досліджених країнах за допомогою Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Особливості зарубіжного досвіду антикорупційної політики

	Характеристика особливостей антикорупційної політики	Інституційний апарат	Законодавча база
Сінгапур	- Суворе законодавство і високий рівень прозорості; - Високий рівень зарплати для державних службовців, що знижує мотивацію до корупції; - Строга відповідальність за порушення; - Запровадження електронного урядування; - Формування громадської нетерпимості до корупції.	Бюро з розслідування випадків корупції	“Закон про запобігання корупції”

Продовження таблиці 2.1

Естонія	- Масштабне антикорупційне реформування гілок влади; - Високий рівень цифровізації державних послуг; - Крім того, вони активно співпрацюють з громадськістю з метою оцінки політики; - Відкритість фінансових операцій та майнових декларацій; - Залучення громадськості в оцінку роботи уряду та місцевої влади. - Відсутність окремих антикорупційних інституцій;	Координатор з протидії корупції в кожному міністерстві, правоохоронні органи(префектур а поліції, поліція безпеки,державна прокуратура), комісія з розгляду декларацій державних службовців та політичних партій.	Кримінальний кодекс Естонії
США	- Регулярний контроль щодо звітності про доходи державних службовців та про фінансування політичних партій; - Застосування поліграфу для перевірки службових осіб; - Рівність у відповідальності для всіх рівнів влади; - Вільне висвітлення корупційних порушень в ЗМІ; - Залучення громадськості до контролю за корупцією; - Окрема увага захисту прав свідка; - Участь в міжнародних антикорупційних актах.	Міністерство Юстиції США, ФБР, Головне контрольно-фінансове управління США, Управління з етики в уряді	Закон “Про корупцію за кордоном”

Джерело: розроблено автором

Отже, проаналізувавши особливості антикорупційної політики таких країн як Сінгапур, Естонія та США, можемо зробити висновок, що формування політики кожної країни є неповторним і залежить від таких індивідуальних факторів, як політична система, історичний контекст, культура та ментальність, економічні умови та міжнародний вплив і саме через ці особливості неможливим є повне наслідування досвіду та механізмів однієї країни іншою. Проте, важливим етапом особливо для країн, що розвиваються, є вивчення успішних практик подолання корупції і адаптація їх під умови своєї країни.

2.2 Генеза формування державної політики України з питань запобігання та протидії корупції

Корупція існує в історії людства протягом багатьох століть і має коріння у різних соціокультурних та історичних контекстах. Дане явище почало існувати ще за стародавніх часів, коли зароджувалася перша державність, що супроводжувалося створенням управлінського апарату і відповідно формуванням нерівності класів. За таких умов людина, яка отримує доступ до ресурсів та управління, починає використовувати їх вже не у інтересах держави та суспільства, а для власного збагачення або задоволення інших особистих потреб. "Відомо вже за досвідом століть, що будь-яка людина, яка володіє владою, схильна зловживати нею, і вона йде у цьому напрямку, доки не досягне межі", - писав Шарль Луї Монтеск'є у своїй праці «Про дух законів» (1748).

Досліджуючи історію протидії корупції на теренах України варто заглянути далеко до здобуття Незалежності. Найдавнішим підтвердженням фактом корупційної діяльності є період Київської Русі (6-7 ст.), коли дружинники виконуючи бюрократичні функції вдавалися до зловживання повноваженнями. Найбільш ефективну протидію корупційній діяльності тимчасово запровадив Хан Батий, вдаючись до силових та жорстоких методів боротьби з нею.

Першим нормативно-правовим актом, в якому визначено корупцію як незаконну діяльність і передбачено покарання за неї стала Конституція Пилипа Орлика, написана у 1710 році. В ній зазначені етичні норми поведінки людей, які займали управлінські посади [39, с.150].

Отже, можемо стверджувати, що інститут корупції супроводжував Україну протягом усього періоду її становлення, починаючи з появи перших ознак державності.

Аналізувати розвиток сучасного апарату протидії корупції в Україні варто почати з моменту розвалу Радянського Союзу і формування незалежної держави. Питання періодизації розвитку антикорупційної політики в Україні є предметом робіт багатьох вітчизняних вчених і попри це все ще залишаються питання для дискусій і подальшого дослідження. Вивчивши роботи вітчизняних науковців з періодизацією розвитку інституту корупції, антикорупційного законодавства, а також державних органів по боротьбі з корупцією, можемо запропонувати власні етапи розвитку антикорупційної політики в Україні з 1991 року до сьогодення.

Першим етапом є пострадянський період (1991-1994 рр). На цьому етапі в Україні почав формуватися новий державний апарат та інституції у всіх сферах публічного управління, проте не було сформовано ефективного механізму управління та взаємодії органів державної влади. Крім того, різкий перехід з планової до ринкової економіки, приватизація державного майна без належних механізмів управління та контролю створює сприятливе середовище для розвитку корупційних схем та тіньової економіки. Отже, на першому етапі становлення незалежної держави в Україні не приділялась належна увага формуванню антикорупційної політики, що в свою чергу стало поштовхом до активного поширення корупційних схем.

Другим етапом є період становлення антикорупційної політики в Україні 1995 - 2004 рр. Першим нормативно-правовим актом, де на офіційному рівні визначається термін “корупція” став Закон України “Про боротьбу з корупцією” від 1995 року, де вона була визначена як “діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг”. Державними органами,

які займалися антикорупційною діяльністю згідно з законом були Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, органи прокуратури України та інші органи та підрозділи, що створюються для боротьби з корупцією. Відповідальність за здійснення корупційної діяльності була передбачена лише адміністративна, у вигляді штрафу від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів та звільнення з посади [10].

Цього ж 1995-го року Україна офіційно стала учасником Ради Європи, що було підтвердженням нашого демократичного розвитку, прийняття верховенства права, а також спрямованості на захист прав та свобод громадян [40].

Першим прототипом сучасної державної антикорупційної стратегії стала Концепція боротьби з корупцією на 1998-2005 роки, в якій визнавалась неефективність антикорупційної політики держави, оцінювались причини та наслідки масштабів корупції, а також було запропоновано заходи щодо її подолання [41].

У 2001 році було прийнято Кримінальний Кодекс України, в якому міститься розділ “Злочини у сфері службової діяльності” і отримання хабара або зловживання службовим становищем вже підлягає кримінальній відповідальності [15].

Крім того, паралельно з початком усвідомлення необхідності здійснення антикорупційної політики, запровадженням законів та виходом на міжнародну співпрацю, цей період став відомий також найбільшими на той час корупційними скандалами. Першою у 1998-му році було відкрито справу проти экс-прем'єр-міністра Павла Лазаренка, якого підозрювали у розкраданні державного майна в особливо великих розмірах та зловживанні службовим становищем. Заарештовано Лазаренка було 2006-го після кількох років переховування в США, за цей час він вивів з України приблизно 200 млн доларів.

У 2000 році розгорівся відомий досі “Касетний скандал” після вбивства опозиційного журналіста Георгія Гонгадзе, який у своїх статтях досліджував корупційну діяльність верхівки влади, було оприлюднено касетні записи на яких тодішня влада обговорювала усунення журналіста. Внаслідок тиску громадськості виконавців вбивства було заарештовано, проте замовники так і не понесли відповідальності. Наслідком такої несправедливості стали масові протести українців під назвою “Україна без Кучми”, на яких громадяни вимагали відставки президента та його соратників, проте акцію було придушено силовими методами, а деяких учасників заарештовано [42].

2003-2004 рр в історії Незалежної України відомі Помаранчевою революцією, яка відбулася через незадоволення населення результатами президентських виборів. В результаті розслідування Верховний Суд України визнав численні порушення та фальсифікації голосів під час проведення виборів і було оголошено повторне голосування.

Отже, період з 1995 по 2004 рр відзначається початком формуванням антикорупційної політики в Україні, усвідомленням масштабів та необхідності боротьби з корупцією, а також прийняттям великої кількості важливих нормативно- правових актів. Проте навіть у такий важливий та складний для країни період, при владі були люди, які працювали не заради розвитку держави та досягнення демократичних цілей, а переважно для накопичення власних статків.

Наступним є період з 2005 по 2010 роки. Наслідками Помаранчевої Революції для України стало набуття проєвропейського вектору розвитку, що стимулювало і розвиток антикорупційної політики. В законодавчому полі було прийнято низку актів, зокрема закон «Про доступ до судових рішень», що мав на меті унеможливити корупцію в судових рішеннях [43]. Крім того, Україна ратифікувала перші міжнародні акти, які стосуються боротьби з корупцією. Так, у 2006 році були ратифіковані Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією, Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією та

Конвенції ООН проти корупції, проте остання набрала чинності аж в 2010 році [44].

Важливим рішенням стало запровадження ЗНО у 2005 році, що зробило неможливим підробку результатів вступних іспитів до ВНЗ і значно знизило корупцію в сфері освіти [45].

Отже, в період 2005-2010 роки Україна значно розвинула антикорупційне законодавство, а також було прийнято ряд успішних рішень для боротьби з корупцією, проте це не викорінило проблему корупції в публічному управлінні.

Четвертий етап (2011- перша половина 2014 рр) відзначився поглибленням проблем корупції в публічному управлінні та неефективністю антикорупційних рішень. У 2011 році було прийнято Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції», з усвідомленням важливості попередження проблеми, а не тільки подолання її наслідків в даному законі вводиться розділ “Заходи, спрямовані на запобігання і протидію корупції” [46].

Того ж року указом президента було ухвалено першу Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки, в якій визнавалося, що корупція стала постійним, глибоко вкоріненим явищем в публічному управлінні, тому було досліджено передумови її розвитку, а також запропоновано шляхи подолання [47].

У 2014 році було прийнято Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією” згідно якого зокрема термін “хабар” замінюється на “неправомірна вигода”.

Переломним моментом як для антикорупційної політики, так і для всієї історії України стала відмова президента України Віктора Януковича від підписана Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом, що викликало

обурення в населення, яке переросло у Революцію Гідності. Придушення Революції відбувалося жорстокими методами з використанням вогнепальної зброї та численними жертвами, проте завдяки саме цим відважним людям Україна остаточно перейшла на європейсько-орієнтований, демократичний шлях розвитку, що стало поштовхом для перегляду та ґрунтовного реформування антикорупційної політики держави.

П'ятим етапом (друга половина 2014 -2019 рр) є період докорінних змін в державі. Антикорупційна політика держави підлягла масштабному реформуванню, як у законодавчому, так і в інституційному полі. Зокрема, у 2014 році було опубліковано реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення [48]. Того ж року прийнято Закон України “Про запобігання корупції”, оскільки на даному етапі влада усвідомила необхідність застосування саме превентивних механізмів щодо корупційної діяльності державних службовців.

У 2015 році схвалено “Стратегію сталого розвитку “Україна - 2020”, яка базувалася на ратифікованій Угоді про асоціацію між Україною та ЄС і одним з напрямків розвитку країни передбачено “оновлення влади та антикорупційна реформа” [49]. Масштабною частиною реформи стали інституційні зміни в антикорупційній політиці. Так, було створено Національне агентство з питань запобігання корупції, яке займається розробленням та реалізацією антикорупційної політики, Національне антикорупційне бюро (НАБУ) та Державне бюро розслідувань, основними функціями яких є попередження, розслідування та розкриття корупційних схем, Вищий антикорупційний суд, який здійснює правосуддя щодо корупційних і пов'язаних з ними правопорушень, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, а також при офісі Генерального прокурора створено самостійний підрозділ Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

Серед інших важливих кроків в розвитку антикорупційної політики були:

- Запуск системи е-декларування, як умова виконання Закону України “Про запобігання корупції”, крім того, за внесення деякої неправдивої інформації в декларацію державному службовцю передбачено кримінальну відповідальність .

- Запуск в тестовому режимі системи eHealth, яка мала на меті знищення корупційних схем в системі охорони здоров'я України .

- Початок проведення публічних закупівель у системі Prozorro, що запровадило прозорість та відкритість цього процесу, оскільки раніше публічні закупівлі займали левову частку серед усіх корупційних схем публічного управління.

- Реформування газового ринку, відмова від контрактів з російським “Газпромом” та перегляд тіньових схем з встановленням різних цін для різних споживачів дозволили ліквідувати неправомірні витрати державного бюджету, а також повернути “Нафтогаз Україна” до прибуткового рівня [50].

Отже, можемо зробити висновок, що 2014 рік став переломним для антикорупційної політики України і за досліджуваний період відбулися чисельні докорінні реформи, проте навіть такий крок не забезпечив подолання високого рівня корупції в публічному управлінні держави.

Крайнім етапом є сучасний період з 2019 до сьогодні. З приходом до влади нового президента у 2019 році почався новий етап реформування антикорупційної системи держави. Так, у вересні 2019-го року відбувся офіційний запуск Вищого антикорупційного суду, який в першу чергу спеціалізується на розгляді справ щодо так званої топ-корупції в країні. Того ж року Закон України “Про запобігання корупції” було доповнено поняттям “викривач” та нормами щодо їх захисту [5], а також прийнято нову редакцію Закону України “Про публічні закупівлі”, де переглянуто невідповідності та розроблено більше можливостей для бізнесу [51].

У 2021 році НАЗК запускає платформу фінансової звітності політичних партій POLITDATA [52].

Наступним переломним моментом для історії нашої держави став початок повномасштабного вторгнення 24-го лютого 2022-го року, що стало викликом для роботи всіх інституцій держави. Проте навіть попри такі складності антикорупційні органи продовжують свою роботу і працюють над удосконаленням антикорупційної політики нашої держави. Таким чином, за період двох років повномасштабної війни було прийнято ряд важливих рішень щодо антикорупційної діяльності нашої держави.

У червні 2022 року Верховна Рада ухвалила масштабну Антикорупційну стратегію 2021-2025 рр, де оцінено ефективність антикорупційної політики на той момент, розроблено концепцію формування політики у період 2021-2025 рр, а також підкреслено сім пріоритетних сфер для подолання корупції, зокрема державне регулювання економікою, державний та приватний сектори економіки, судова та митна системи, сфера будівництва і інфраструктури, система охорони здоров'я та сектор оборони. Крім того, прийняття даної стратегії було однією з умов отримання звання кандидата у члени Європейського Союзу [16].

На виконання умов Стратегії НАЗК розробило проект Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки і в березні 2023-го року програму було затверджено постановою Кабміну. Згідно з очікуваними результатами економічний ефект від виконання програми має становити приблизно 200 млрд доларів на рік. Цього ж року НАЗК розробило та запустило в експлуатацію Інформаційну систему моніторингу державної антикорупційної політики, яка дає можливість відслідковувати реалізацію Стратегії та ДАП за допомогою діаграм та графічних моделей [53].

Таким чином, з короткого аналізу сучасного етапу діяльності антикорупційної політики в Україні можна зробити висновок, що навіть попри обмеження воєнного часу діяльність антикорупційних органів продовжується

і однією з основних цілей на даному етапі є приведення законодавства та державних політик у відповідності до стандартів Європейського Союзу [54].

Отже, проаналізувавши генезу формування державної політики України з питань запобігання та протидії корупції нам вдалося виокремити шість етапів її розвитку.

На першому етапі (1991-1994 рр) не приділялася увага створенню антикорупційної політики, проте активно формувався інститут корупції в публічному управлінні держави.

На другому (1995 - 2004 рр) з'явилася нормативно- правова та інституційна база з подолання корупції, проте судячи з високого рівня корумпованості тодішньої верхівки влади, вони мали переважно формальний характер.

Протягом третього етапу (2005 – 2010 рр) було вдосконалення законодавчої бази, а також ратифікація важливих міжнародних актів. Значну роль відіграло громадянське суспільство, продемонструвавши неготовність коритися корупційній владі.

На четвертому етапі (2011- перша половина 2014 рр) було проведено плідну роботу з нормативно-правовим полем антикорупційної політики, проте дії влади призвели до Революції Гідності, що стало початком масштабних змін в країні, зокрема і в антикорупційній політиці.

П'ятим етапом є період революційних змін (друга половина 2014 -2019 рр), відбулося масштабне формування інституційного антикорупційного апарату, а також розвиток цифрових платформ(eHealth, Prozorro, е-декларування).

Під час останнього етапу (з 2019 р.) продовжується розвиток та вдосконалення реформ, розпочатих у 2015-му році. Зокрема, збільшується роль НАЗК в діяльності держави та розвиваються цифрові інструменти моніторингу та боротьби з корупцією.

2.3 Сучасний стан функціонування механізмів протидії корупції в Україні

Дослідивши теоретичну та історичну складову антикорупційної діяльності в Україні, перейдемо до дослідження практичних механізмів та аналізу їх ефективності. Спочатку розглянемо сучасні механізми боротьби та запобігання корупції в публічному управлінні України. Варто зазначити, що значну частину всіх антикорупційних інструментів, які використовуються сьогодні в нашій державі складають засоби електронного урядування, які дозволяють забезпечити прозорість та відкритість у діяльності державних установ.

По-перше, найбільш ефективним та поширеним інструментом запобігання корупції є декларування доходів та майна державних службовців. Цей інструмент полягає в зобов'язанні державних службовців, політиків та інших категорій громадян, визначених законодавством, щорічно подавати інформацію про свої доходи та майно. Починаючи з 2016-го року в Україні почав діяти електронний реєстр декларацій державних службовців, який є в загальному доступі для всіх українців. Контроль та перевірку поданих декларацій здійснює Національне агентство з питань запобігання корупції. І у випадку порушення законодавства особа може бути притягнена до відповідальності, форма якої залежить від обсягів недостовірної інформації в декларації [55].

Наступним інструментом мінімізації корупції стало запровадження системи публічних закупівель. Оскільки раніше одним з найбільших майданчиків для корупційних схем були саме державні закупівлі. Так, з 2016-го року державні структури розпочали здійснювати державні закупівлі через систему ProZorro. Одним з результатів запровадження даної системи є

публічність державних закупівель, кожен громадянин або представник мас-медіа може відстежувати або аналізувати проведення державних закупівель, що сприяє виявленню корупційних схем. Крім того, можливість залучення багатьох учасників сприяє появі конкуренції та покращенню якості товару або послуги, а також зниження ціни на них. Також можливість обрати найбільш вигідну пропозицію економить значну частину з державного або місцевого бюджетів [56].

Іншим інструментом зменшення корупційного ризику серед публічних службовців є запровадження електронної системи публічних послуг, яка мінімізує людський фактор у відносинах держави і суспільства та в свою чергу викорінює явище побутової корупції. Дослідити існуючий економічний та антикорупційний ефекти та потенціали від впровадження електронних послуг можна на основі таблиці 2.2, розробленої відповідно до даних дослідження в межах проєкту “Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах”, створеного за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та уряду Великобританії (UK aid).

Таблиця 2.2 – Антикорупційний та економічний ефект та потенціал електронних послуг

Електронна послуга	Економічний ефект		Антикорупційний ефект	
	потенційна економія(млн грн/рік)	реальна економія(млн грн/рік)	потенційна економія(млн грн/рік)	реальна економія(млн грн/рік)
Реєстрація, внесення змін та закриття ФОП	255	17	28,2	1,34
Призначення допомоги при народженні дитини	140	11,5	67,2	5,55
Надання довідки про несудимість	20,4	4,4	8,48	1,8

Продовження таблиці 2.2

Ліцензування автомобільного транспорту	4,7	0,864	1	0,129
--	-----	-------	---	-------

Джерело: розроблено автором на основі даних [57]

За даними таблиці 2.2 можемо зробити висновок, що запровадження е-послуг сприяє значній економії не тільки часу громадян та державних службовців, а також заощадженню коштів. Також при умові використання усіма користувачами послуг виключно електронних сервісів можна було б досягти ще більшої економії, наприклад, у випадку з послугою “Реєстрація, внесення змін та закриття ФОП” потенційний економічний ефект перевищує реальний у 15 разів.

Аналогічна ситуація з антикорупційним ефектом, при забезпеченні швидкого та легкого доступу до послуг, виключенні контакту з корумпованими державними службовцями, а також неможливості отримання неправомірних послуг, з’являється значна економія на хабарях, яка при переведенні всіх послуг в онлайн режим може зекономити громадянам, наприклад, у випадку отримання послуги “Призначення допомоги при народженні дитини” у 12 разів більше коштів.

Окрім механізмів електронного урядування, які виконують превентивну функцію в реалізації антикорупційної політики, значну роль відіграє і система покарань за корупційні злочини. В попередніх розділах було описано нормативно-правові акти, за якими передбачено відповідальність за корупційні правопорушення, а саме ЗУ “Про державну службу”, Адміністративний та Кримінальний Кодекси України. Проаналізувати динаміку кількості притягнутих до відповідальності корупціонерів можна на основі аналітичних даних Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов’язані з корупцією правопорушення.

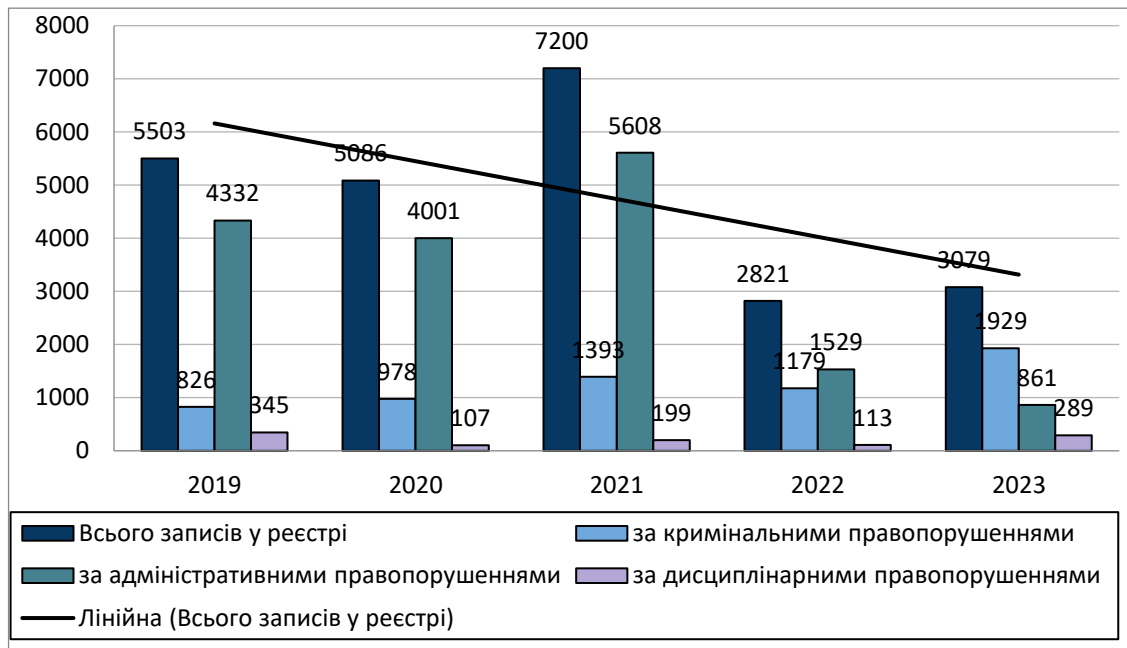

Рисунок 2.2 – Динаміка притягнення до відповідальності за антикорупційні правопорушення, 2019-2023 рр

Джерело: розроблено автором на основі [58]

Отже, на основі даних з рисунка 2.2. можемо спостерігати, що більшу частку всіх правопорушень займають адміністративні, за винятком 2023-го року, де більше ніж удвічі переважають кримінальні правопорушення. Крім того, кількість кримінальних правопорушень має постійну тенденцію до зростання, на відміну від кількості адміністративних, які щороку знижуються, за винятком 2021-року. Така динаміка, на нашу думку, є негативною і свідчить про можливу неефективність здійснюваних антикорупційних заходів та недостатність судової системи у розгляді даних справ.

Якщо говорити про загальну кількість записів у реєстрі, то динамічний спад кількості зареєстрованих правопорушень може, з одного боку, свідчити про ефективність антикорупційної політики та реальне скорочення випадків правопорушень, а з іншого - про недостатню роботу правоохоронних та судових органів. Для відповіді на дане питання необхідно провести більш детальний аналіз про динаміку явища корупції в країні.

Як було згадано в попередніх розділах, основним документом, який визначає актуальні проблеми та завдання, які стоять перед усіма органами публічного управління задля забезпечення мінімізації рівня корупції є Антикорупційна стратегія. І на основі Стратегії розроблено Антикорупційну програму, яка містить конкретні вирішення проблем та реалізацію поставлених завдань з залученням всіх причетних органів. Оскільки актуальна Державна антикорупційна програма розроблена на період 2023-2025 роки, то можемо вже зараз проаналізувати стан виконання визначених в ній заходів.

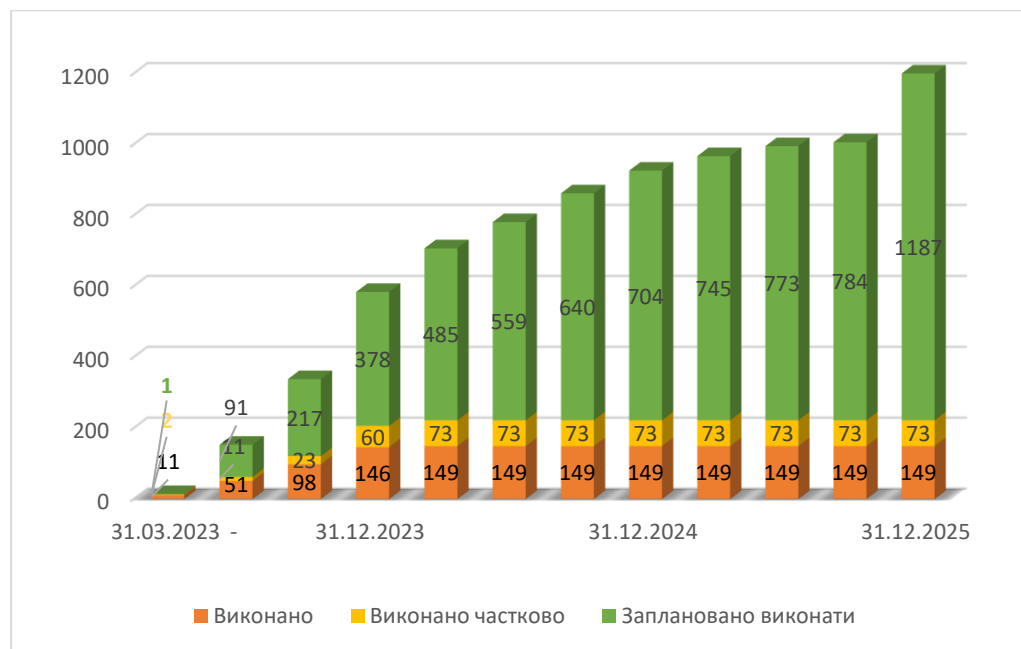

Рисунок 2.3 – Стан виконання заходів Державної антикорупційної програми, 2023-2025 рр

Джерело: розроблено автором на основі [59]

Отже, на основі рисунка 2.3 можемо зробити висновок, що вже починаючи з другого досліджуваного етапу, а саме з 21.06.23 кількість запланованих до виконання заходів значно перевищує кількість виконаних навіть у більше ніж два рази. Така динаміка є вкрай негативною та може свідчити про наявність таких проблем як відсутність координації між виконавцями Програми, недостатня увага та пріоритизація заходів програми відповідними органами, може мати місце брак ресурсів для втілення запланованих задач, а також можлива присутність корупційних впливів в

самих органах, які самостійно відкладають та відволікають увагу від реалізації реальних заходів по боротьбі з корупцією.

Підсумувати та проаналізувати всю антикорупційну діяльність в Україні від впливом всіх можливих факторів та з сумісним урахуванням дослідження інструментів можемо на основі аналізу показника Індексу сприйняття корупції, розробленого антикорупційною організацією Transparency International.

Зазначимо, що інформація для Індексу розраховується на основі 13-ти аналітичних ресурсів, які вивчають сприйняття корупції по країнам світу. Зібрана інформація стандартизується до однакового формату, вираховується середнє значення та враховується можлива похибка. Ключовим показником Індексу є кількість балів, яка ранжується від 0 до 100, чим вище показник, тим країна сприймається менш корумпованою. Для більш коректного аналізу розглянемо динаміку показників України з поміж країн-сусідів [60].

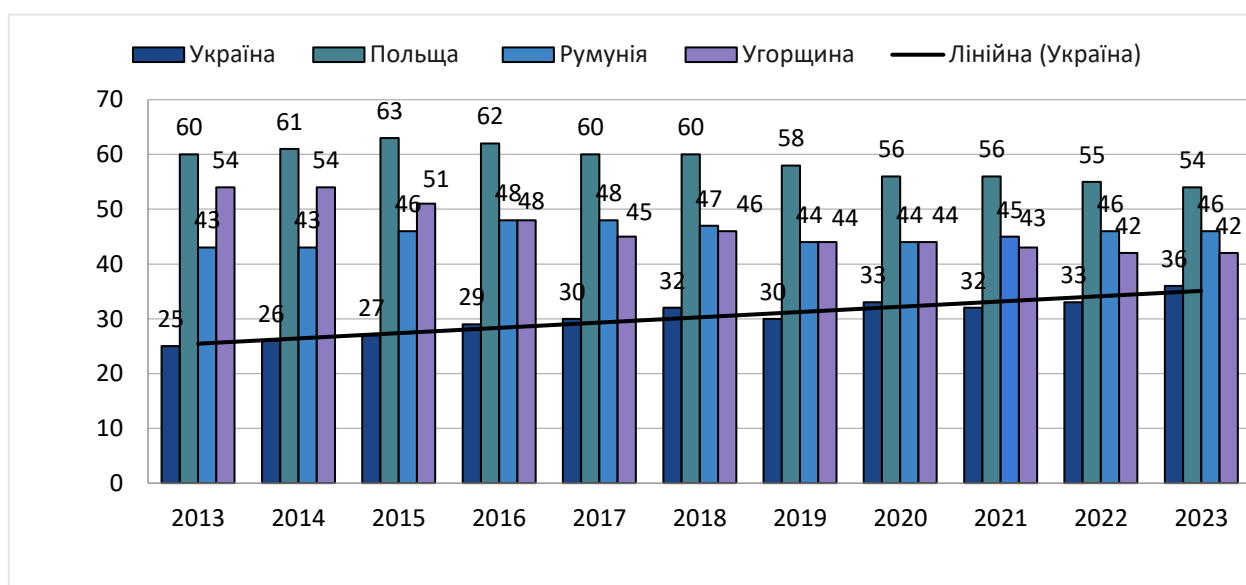

Рисунок 2.4 – Україна та країни-сусіди в Індексі сприйняття корупції, 2010-2023 рр

Джерело: розроблено автором на основі [61]

Отже, дані рисунка 2.4 свідчать про те, що серед обраних для аналізу країн-сусідів Україна має найгірший показник Індексу сприйняття корупції, проте одночасно є єдиною країною, яка протягом досліджуваного періоду має

позитивну тенденцію і за десять років зросла на 11 балів, що може свідчити лише про хоч і повільні, але позитивні зрушення в боротьбі з явищем корупції. Крім того, зростання у 2023-му році на три бали порівняно з попереднім є одним з найкращих показників у світі, тобто навіть в умовах повномасштабної війни антикорупційна політика продовжується і доволі вдало. Таким чином, повертаючись до попереднього запитання про динаміку зменшення корупційних правопорушень, можемо стверджувати, що причиною є саме ефективна боротьба та зменшення кількості випадків корупції.

Наостанок, враховуючи той факт, що в оцінці Індексу сприйняття корупції беруть участь представники бізнесу та експерти, вважаємо доцільним навести результати опитування населення України щодо ефективності антикорупційної діяльності держави. Для аналізу розглянемо опитування НАЗК “Корупція в Україні 2023: розуміння, сприйняття, поширеність”.

Відповідно до результатів опитування корупція сьогодні є основою проблемою України після проблеми збройної агресії. Найбільш небезпечною населення вважає саме політичну корупцію (дуже серйозна - 76% опитаних) на відміну від побутової (дуже серйозна - 38,8% опитаних).

Найбільш проблемними та пріоритетними сферами на думку населення є судова система, митниця та державна і комунальна медицина. Найбільш показовим, на нашу думку, є показник досвіду взаємодії зі сферами та корупційний досвід, який демонструє, що відносно довоєнного 2021-го року по всім досліджуваним сферам, за винятком послуги з підключення та обслуговування систем електро-, газо-, водопостачання та водовідведення, люди стали менше стикатися з корупцією, що однозначно свідчить про позитивний вплив антикорупційної політики та корелює з показниками Індексу сприйняття корупції [62].

Отже, в даному розділі ми розглянули найбільш ефективні та поширені інструменти запобігання та протидії корупції в Україні. До них відносяться інструменти електронного урядування, а саме декларування доходів та майна

державних службовців, система публічних закупівель та електронні публічні послуги, а також елементи протидії у вигляді системи адміністративної та кримінальної відповідальності. Також проаналізували ефективність впровадження розглянутих інструментів на основі розгляду динаміки основних показників.

Крім того, загальний висновок про ефективність антикорупційної діяльності в Україні враховує також і такі показники, як бали України в Індексі сприйняття корупції, а також результати опитування населення щодо розуміння, сприйняття та поширення корупції від НАЗК. В результаті оцінки всіх отриманих даних можемо стверджувати, що антикорупційна політики в Україні, навіть попри повномасштабне вторгнення, має позитивні результати, що в свою чергу свідчить про правильний вектор розвитку країни.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

3.1 Аналіз перешкод у боротьбі з корупцією як загрози економіці України

В результаті проведеного дослідження ми з'ясували, що корупція в Україні залишається серйозною проблемою і здійснює негативний вплив на розвиток національної економіки, як основи формування ефективної держави, та суспільства загалом. Відповідно до Стратегії економічної безпеки України корупцію визначено однією з основних загроз у сфері інвестиційно-інноваційної безпеки країни, а загрозами фінансової безпеки є високий рівень тінізації економіки та поширення явища легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Варто зазначити, що поняття корупції тісно пов'язане з тінізацією економічних процесів, тобто уникненням від сплати податків, оскільки саме корупція стимулює появу та зростання тіньового сектору економіки в державі [63].

Основними загрозами корупції для національної економіки є скорочення доходів бюджету на фоні скорочення видатків, зростання нерівності доходів населення, а також спотворення умов ринку і стимулювання нечесної конкуренції і погіршення іміджу країни на міжнародному полі [64].

Оцінити вплив корупції на національну економіку можемо на основі аналізу структури інструментів уникнення від сплати податків та їх вплив на втрати державного бюджету за допомогою рисунка 3.1.

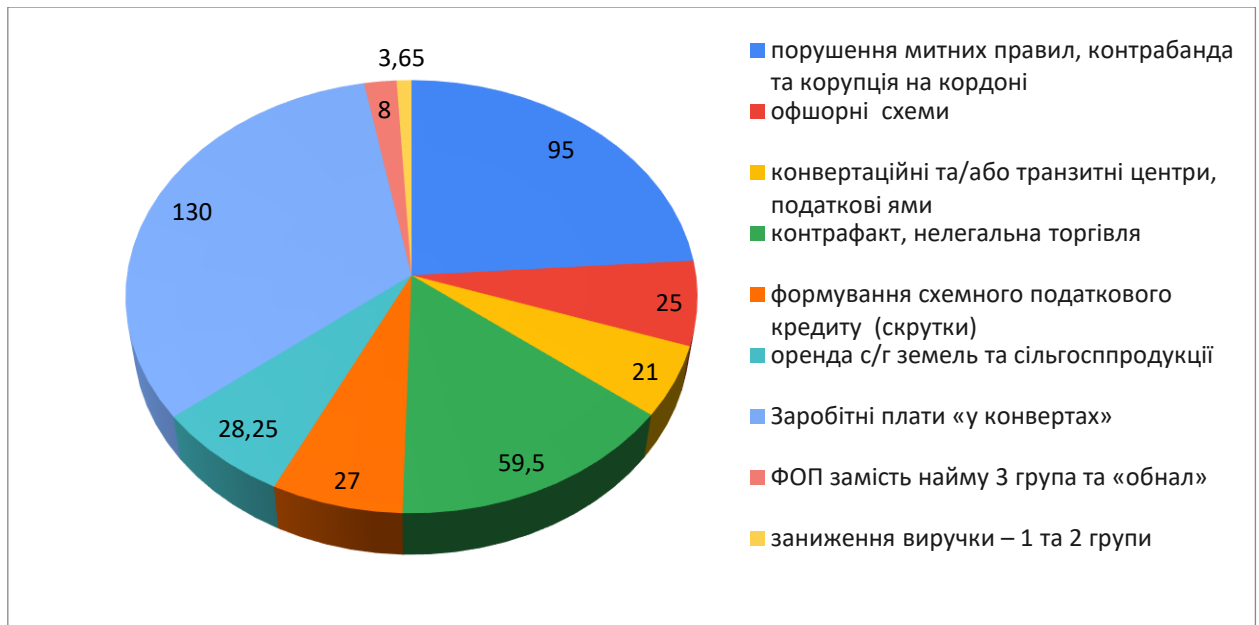

Рисунок 3.1 – Приблизні втрати національної економіки через тіньову економіку за 2021 рік , млрд грн

Джерело: розроблено автором на основі [65]

Отже, за даними рисунка 3.1 спостерігаємо, що найбільші втрати бюджету завдають заробітні плати “у конвертах”, порушення митних правил, контрабанда та корупція на кордоні, а також контрафакт та нелегальна торгівля. Тобто саме ці сфери є першочерговими для уваги уряду та антикорупційних органів. Якщо аналізувати втрати у відношенні до ВВП, то за 2021 рік приблизний збиток від тіньових схем становив 7,27% ВВП, що є великим значенням і повернення цих коштів до державного бюджету сьогодні є ще більш актуальними, враховуючи умови повномасштабного вторгнення та зростання потреб держави, і в черговий раз доводить нагальність даної проблеми [66].

Зрештою, внаслідок проведення даного аналізу, ми можемо систематизувати всі отримані знання та результати за допомогою SWOT-аналізу, узагальнивши сучасний стан антикорупційної діяльності державних органів України, а також спрогнозувати подальші можливості розвитку та загрози, які стоять на його заваді.

Таблиця 3.1 – SWOT- аналіз антикорупційної політики в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Система антикорупційного законодавства 2. НАЗК як спеціалізований превентивний антикорупційний орган 3. Система органів з розслідування корупційних правопорушень(НАБУ, САП, АРМА) 4. ВАКС - як орган правосуддя в антикорупційних правопорушеннях 5. Ратифікація міжнародних антикорупційних актів 6. Запровадження системи публічних закупівель 7. Відкриття державних реєстрів 8. Декларування доходів та майна державних службовців та політичних партій 9. Міжнародна підтримка та співпраця 10. Залучення громадськості в моніторинг, контроль та нагляд за антикорупційними процесами 11. Проведення моніторингу способу життя державних службовців	1. Системна корупція в органах влади 2. Недостатня увага корупції в місцевих органах 3. Недостатня обізнаність населення про антикорупційну діяльність та недовіра до органів влади 4. Складність узгодженої комунікації між антикорупційними органами 5. Неповна цифровізація публічних послуг та даних 6. Непопулярність викривання корупції
Можливості	Загрози
1.Розвиток цифрових публічних послуг та відкриття даних 2.Наслідкування досвіду країн-лідерів 3.Посилення співпраці з міжнародними партнерами 4.Просвіта населення щодо антикорупційної діяльності держави 5.Удосконалення судової системи 6.Розвиток нетерпимості до корупції серед громадян та бізнесу 7.Забезпечення та гарантія захисту викривачів корупції, розвиток культури викривання корупції 8.Матеріальне забезпечення державних службовців	1. Політична нестабільність внаслідок повномасштабного вторгнення 2.Загроза інформаційній безпеці публічних даних 3.Формалізованість роботи антикорупційних органів 4.Пасивність та інертність громадськості в реалізації своїх прав 5.Толерування побутової корупції в суспільстві

Джерело: розроблено автором

Отже, проведений у таблиці 3.1 SWOT-аналіз показав, що сьогодні в Україні активно впроваджуються інструменти боротьби з корупцією, переважно електронного-врядування, для мінімізації людського фактору зі

сторони держави, а також максимального відкриття даних для залучення громадськості в моніторинг діяльності державних органів. Також сформовано нормативно-правовий та повноцінний інституційний апарат, центральним антикорупційним органом в якому є НАЗК.

Проте, попри позитивні результати діяльності НАЗК та інших органів, залишаються і такі проблеми як вкорінена корупція в органах влади, зокрема і в місцевих, а також недостатня комунікація з населенням щодо існуючої проблеми і процесу її подолання, що породжує недовіру громадян. А також на сьогодні потребують доопрацювання такі аспекти, як переведення всіх можливих публічних послуг в публічний простір та забезпечення і популяризація інституту викривання корупції, що в перспективі може стати ефективним інструментом у боротьбі.

Серед можливостей для розвитку антикорупційної діяльності, ми вбачаємо, першочергово, подолання слабких сторін, а саме продовження цифровізації публічних послуг, оскільки це вже зараз демонструє позитивні результати. А також наслідування країн-лідерів, які мають успішні приклади боротьби з корупцією, зокрема вдосконалення захисту та пропагування викривання корупції, проведення освітніх заходів для населення, які включатимуть пропаганду нетерпимості до корупції, забезпечення достойної заробітної плати державним службовцям на всіх рівнях та вдосконалення судової системи.

Проте варто враховувати існуючі загрози, які можуть стати на заваді реалізації певних завдань або вплинути на їх ефективність. Так, в умовах повномасштабного вторгнення з'являються нові корупційні схеми ("відкуп" від мобілізації, незаконний перетин кордону), які сьогодні досягли масштабів масового явища і стали новим викликом для антикорупційних органів. Також внаслідок переведення даних у цифровий формат і відкриття державних реєстрів, постає загроза інформаційних атак, що вимагає додаткового гарантування безпеки. Іншою проблемою є те, що в умовах реформування і

роботи на результат, антикорупційні органи можуть демонструвати показові результати роботи без суттєвих змін в корупційній системі.

Велика роль в боротьбі з корупцією лежить саме на громадськості, проте згідно з розглянутими раніше опитуваннями, населення України не готове сьогодні ставати викривачами корупції або відмовлятися від побутової корупції, оскільки вважають її не настільки небезпечною, як політичну. Саме такі проблеми впливають на ефективність реалізації антикорупційної політики і ще раз підтверджують необхідність формування нетерпимості до корупції серед населення на всіх її рівнях.

3.2 Пропозиції щодо удосконалення механізмів запобігання та протидії корупції в Україні

Сьогодні Україна перебуває в стані глибоких перетворень на шляху до становлення демократичної європейської країни з сильною та стабільною економікою. Та одна з ключових проблем з якою стикається наша держава сьогодні є корупція в органах публічного управління. Корупція становить перешкоду розвитку демократичного суспільства, гальмує національну економіку, погіршує імідж країни на світовій арені, а також знищує довіру населення до представників державної влади.

Ця проблема стає більш актуальною в умовах збройного конфлікту, оскільки втрата надходжень до державного бюджету призводить до зменшення видатків на оборону та заробітну плату захисникам, втрата довіри зовнішніх партнерів веде до зменшення військової та гуманітарної допомоги, а зменшення довіри населення до влади в таких умовах породжує напругу всередині держави і ускладнює управління країною. Саме тому, насамперед,

для наближення нашої перемоги, необхідним стає завдання вдосконалення механізмів запобігання та протидії корупції в Україні.

Крім того, для ефективної боротьби з проблемою варто усвідомлювати масштаби її наслідків. У випадку з корупцією, негативного впливу зазнає не лише економічна складова через втрати бюджету, а загалом можна виділити основні три площини наслідків корупційної діяльності в будь-якій державі – це економічні, соціальні та політичні наслідки.

До економічних наслідків корупції в державі відносяться такі:

1.Зростання дефіциту бюджету – це є наслідком зменшення доходів державного бюджету, який в свою чергу спричинений відмиванням коштів, проведенням нечесних тендерів, а також розвитком тіньового бізнесу.

2.Втрата інвестиційного клімату – корупція руйнує імідж держави як серед іноземних так і вітчизняних інвесторів та знищує довіру до влади та правоохоронних органів. Це призводить до зменшення вкладів в розвиток держави, а також зменшення можливостей розвитку бізнесу та появі робочих місць.

3.Нечесна конкуренція на ринку – корупція стимулює розвиток монополістичних умов на ринку через недобросовісну конкуренцію. Це призводить до зменшення можливостей розвитку інновацій та нових технологій, що в свою чергу призводить до втрат національної економіки. Крім того, монополізація ринку може призвести до неправомірного зростання цін на товари і послуги.

4. Збільшення витрат на боротьбу з корупцією – зростання даної проблеми вимагає мобілізації сил державних органів на забігання та боротьбу з нею, це включає в себе формування та функціонування антикорупційних інституцій, розроблення нових механізмів, проведення аудитів.

5. Зростання нерівності серед населення – зростання тіньової економіки та незаконного збагачення призводить до неправомірної нерівності у доходах населення.

До соціальних наслідків належать:

1. Зниження рівня життя населення – корупція в прийнятті управлінських рішень може призвести до несправедливого розподілу бюджетних коштів на окремі програми, що може призвести до погіршення якості життя населення, зокрема у таких сферах як освіта, охорона здоров'я, охорона порядку, соціальна підтримка.

2. Зростання рівня злочинності в державі – корумпованість правоохоронних органів призводить до безкарності злочинців та призводить до погіршення криміногенної ситуації в країні.

3. Відтік населення з країни – корумпованість органів публічного управління, безправ'я, нерівність у власній державі стимулюють людей до пошуків кращого життя за кордоном.

Політичними наслідками корупції виступають:

1. Порушення прав і свобод громадян – високий рівень корупції у верхівці влади може призвести до появи авторитарного режиму, за якого влада лежить в руках невеликої групи людей, а права і свободи громадян порушуються.

2. Порушення демократичних процесів – корумпованість влади формує недовіру населення до демократичних інститутів та виборчих процесів в державі, результатом може бути порушення легітимності влади та зростання політичної нестабільності.

3. Зменшення ефективності та прозорості владних структур – корумпованість представників держави призводить до прийняття рішень в приватних інтересах, а не громадян, а також неправомірного використання ресурсів, недієвості владних структур та зниження довіри до влади.

4. Загроза громадської революції – свавілля влади, утиски прав та свобод населення, порушення демократії породжують зростання невдоволення та напруги серед населення, що в будь-який момент може вилитися в акції протесту серед населення.

З метою уникнення або подолання зазначених наслідків корупції необхідним є запровадження ефективних механізмів вдосконалення антикорупційної діяльності. Основою для розробки даних механізмів слугують сучасні проблеми антикорупційної діяльності, а також вивчений зарубіжний досвід країн, які мають успішний досвід боротьби з корупцією.

По-перше, звертаючись до досвіду Сінгапуру актуальним для України стане приклад формування нетерпимості до корупції серед населення як частини культури держави. Оскільки сьогодні в державі панує таке протиріччя, що найбільшою проблемою після повномасштабного вторгнення вважається корупція, проте паралельно з цим найбільш поширеним типом корупції є саме побутова корупція, що свідчить про її толерування на даному рівні.

Для формування нульової толерантності корупції серед громадян має бути здійснено такі кроки, як здобуття державою довіри громадян та підвищення свідомості населення. Для здобуття довіри громадян має бути налагоджена прозора комунікація держави і громадянина, антикорупційні органи мають демонструвати успішні результати реалізації антикорупційної стратегії, а також реагувати на зворотній зв'язок громадян. Підвищення свідомості населення щодо впливу корупції не тільки в масштабах держави, але й на якість життя кожного громадянина, на нашу думку, має відбуватися через освіту у школах, університетах, медіа, а також окремі тренінги та кампанії.

По-друге, з досвіду Естонії корисним для України є приклад очищення влади від радянських кадрів, що стало ключовим антикорупційним заходом. В нашому прикладі очищення влади має відбуватися від проросійських кадрів, оскільки їх зацікавленість в розвитку сильної незалежної України без корупції знаходиться під великим сумнівом. Особливо актуальним дане питання стало з початком повномасштабного вторгнення росії, проте навіть в таких умовах

значна частина представників проросійських партій залишаються на високих державних посадах.

По-третє, іншим ефективним інструментом антикорупційної політики Естонії є впровадження елементів електронного урядування. Тому Україна має продовжувати процеси цифровізації державних послуг, оскільки це допомагає забезпечити більш ефективну взаємодію між владою та громадянами, зменшити можливості для корупції та забезпечити більшу прозорість в урядових процесах.

По-четверте, аналізуючи досвід США, корисним для України інструментом антикорупційної діяльності варто виокремити захист прав викривачів. Оскільки, на нашу думку, саме залучення громадськості до викривання випадків корупції може стати успішним інструментом боротьби. Тому уряд повинен приділити увагу забезпеченню правового захисту викривачів, а антикорупційні органи провести комунікаційну кампанію з громадськістю та державними службовцями для пропагування викривання корупції. Також можливим для заохочення інструментом, який використовує США є перевірка державних службовців на поліграфі на предмет участі в корупційних схемах.

По-п'яте, важливим елементом розвитку антикорупційної політики України має стати неможливість уникнення покарання. Оскільки сьогодні існує поширена практика, коли корупціонери уникають утримання під вартою на період слідства шляхом внесення застави і потім розслідування затягується на багато років, а порушник залишається на волі. Крім того, перебуваючи на волі на період слідчих дій корупціонер має можливість активно перешкоджати слідству, приховувати докази або залякувати свідків. Таким чином, для уникнення подібного розвитку подій необхідним стає перегляд можливості виходу корупціонерів під заставу, оскільки навіть зростання розміру застави призводить до ситуації, коли чим більше корупціонер нагромаджує, то тим більшою буде вірогідність заплатити заставу.

Іншим кроком має стати прискорення судових процесів. Важливо забезпечити ефективне та оперативне розглядання справ щодо корупції. Це може бути досягнуто шляхом удосконалення судової системи або введення альтернативних форм розгляду справ. Таким чином, прискорення розгляду справ мінімізує можливість злочинців вплинути на його перебіг.

І зрештою, коли всі представники влади будуть усвідомлювати невідворотність покарання, то це також стане ефективним елементом запобігання корупційних діянь.

Отже, всі запропоновані шляхи удосконалення антикорупційної діяльності в Україні направлені в першу чергу на запобігання корупційних злочинів, оскільки саме це є більш дієвим механізмом протидії проблемі, ніж усунення наслідків. Також варто усвідомлювати, що реалізація даних кроків потребує великої кількості часу, оскільки основою успіху є зміна свідомості населення та перегляд підходів до професіоналізму представників публічної служби.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі здійснено розробку шляхів удосконалення антикорупційної діяльності в Україні. На основі проведеного дослідження сформульовано наступні висновки:

1. На основі аналізу вітчизняних та зарубіжних науковців проаналізовано, що термін «корупція» розглядається з таких сторін: як соціальне явище, як політичний інститут, а також описують економічний та юридичний підходи до даного терміну. Узагальненим визначенням терміну корупція є «Корупція - зловживання службовим становищем з метою отримання незаконної винагороди на всіх трьох рівнях публічного управління». В залежності від рівня публічного управління, на якому вчинено корупційне правопорушення виділяють такі види корупції: велика, політична, адміністративна та побутова. На основі аналізу вітчизняного законодавства визначено, що «Антикорупційна політика – це сукупність заходів, механізмів та дій здійснюваних органами публічного управління з метою запобігання або мінімізації рівня корупції на всіх ланках публічного управління та сферах життя суспільства», а також «Конфлікт інтересів – це протиріччя приватних та службових інтересів державного службовця, що може стати приводом до вчинення корупційного правопорушення».

2. В результаті аналізу нормативно-правового поля антикорупційної політики України визначено, що на сьогодні в державі сформовано цілісний законодавчий антикорупційний апарат, до якого відносяться зокрема ЗУ «Про запобігання корупції», ЗУ «Про державну службу», Державна антикорупційна стратегія, яка визначає напрямки розвитку відповідних органів на найближчі п'ять років, а також ратифіковані міжнародні акти такі, як Конвенція Організації Об'єднаних націй проти корупції. Відповідно до законодавчих актів в державі сформовано широкий антикорупційний інституційний апарат,

який складається з органів превентивної функції - НАЗК, оперативної функції - НАБУ, САП, АРМА та судової функції - ВАКС.

3. В аналітичному розділі дослідження розглянуто успішний зарубіжний досвід антикорупційної політики на прикладі таких країн, як Сінгапур, Естонія та США. Особливостями антикорупційних політик розглянутих країн визначено наступні: Сінгапур – формування нульової толерантності до корупції серед населення, Естонія – масштабна цифровізація публічних послуг, США – окрема увага захисту викривачів та розвиток інструменту викривання корупції. Хоча формування політики кожної країни є неповторним і залежить від багатьох особливостей, нами було виділено характерні риси кожної з країн, які можуть бути використані для надбання нашою державою.

4. В процесі вивчення історії формування антикорупційної діяльності на території України, запропоновано періодизацію етапів її розвитку, яка складається з шести етапів. Так, першим етапом є пострадянський період (1991-1994 рр), за якого не було приділено уваги формуванню антикорупційної політики. Другим етапом є період становлення антикорупційної політики в Україні 1995 - 2004 рр, який характеризується зародженням нормативно-правових механізмів боротьби з корупцією. Третім етапом є час після Помаранчевої Революції з 2005 по 2010 роки, за якого Україна набула європейського вектору розвитку, що мало позитивне відображення і на розвитку антикорупційної політики. Четвертий етап (2011- перша половина 2014 рр) відзначився поглибленням проблем корупції в публічному управлінні та неефективністю антикорупційних рішень. На п'ятому етапі (друга половина 2014 -2019 рр) антикорупційна політика держави зазнала значних реформ, які стосувалися як нормативного, так і інституційного поля, було сформовано новий апарат органів, а також створено нові інструменти запобігання та боротьби з корупцією. Останнім етапом є сучасний період (з 2019 до сьогодення), за якого продовжується виконання та вдосконалення

реформування політики, а також розвиток нових цифрових інструментів запобігання корупції.

5. Під час аналізу сучасного стану механізмів антикорупційної політики в Україні описано такі інструменти як декларування доходів та майна державних службовців, запровадження системи публічних закупівель, цифровізація публічних послуг, а також система покарань за корупційні злочини. На основі аналізу динаміки основних показників антикорупційної політики можемо стверджувати, що навіть попри всі складності з якими стикається наша держава сьогодні, ми маємо позитивні результати та розвиток у боротьбі з корупцією.

6. В останньому конструктивному розділі нами було розроблено SWOT-аналіз сучасного стану антикорупційної політики для визначення основних проблем та перешкод її розвитку. Серед актуальних слабких сторін політики є системна корупція в органах влади, недостатня увага корупції в місцевих органах, недостатня обізнаність населення про антикорупційну діяльність та недовіра до органів влади, складність узгодженої комунікації між антикорупційними органами, неповна цифровізація публічних послуг та даних та непопулярність викривання корупції.

7. Зрозумівши основні проблеми та дослідивши світовий досвід, ми розробили основні заходи, які може вжити держава для удосконалення антикорупційної політики. Зокрема, розвиток нетерпимості до корупції серед населення, очищення влади від проросійських та не зацікавлених кадрів, розвиток елементів електронного урядування, вдосконалення захисту прав викривачів, забезпечення неможливості уникнення покарання та прискорення судових процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/corruption> (дата звернення: 10.02.2024).
2. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989> (дата звернення: 10.02.2024).
3. Левчук А. О., Пастух І. Д. Поняття, сутність корупції та корупційних правопорушень. Особливості застосування антикорупційного законодавства: від розслідування до вироку суду : Міжнар. науково-практ. конф., м. Харків, 17 жовт. 2019 р. Харків, 2019. С. 87. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_10_2019/pdf/26.pdf (дата звернення: 11.02.2024).
4. Стогова О. В. Люстрація як передумова ефективної боротьби з корупцією. Сучасне суспільство. 2016. Вип. 1 (11). С. 167–177.
5. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII : станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 11.02.2024).
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос) : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 31.10.2003 р. : станом на 18 жовт. 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 12.02.2024).
7. Антикорупційна енциклопедія Архів - Офіс доброчесності НАЗК. Офіс доброчесності НАЗК. URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/encyclopedia> (дата звернення: 12.02.2024).

8. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. – Київ : НАДУ, 2018. – 224 с.

9. Кравченко С. Підходи до розуміння антикорупційної політики в публічному управлінні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2018. Т. 29, № 2. С. 28–32.

10. Про боротьбу з корупцією : Закон України від 05.10.1995 р. № 356/95-ВР : станом на 1 січ. 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356/95-вр#Text> (дата звернення: 14.02.2024).

11. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 07.04.2011 р. № 3206-VI : станом на 1 верес. 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3206-17#Text> (дата звернення: 14.02.2024).

12. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 25.02.2024).

13. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII : станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 25.02.2024).

14. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073-X : станом на 14 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 25.02.2024).

15. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 28 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.02.2024).

16. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки : Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (дата звернення: 21.02.2024).

17. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією : Конвенція Ради Європи від 04.11.1999 р. : станом на 16 берез. 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text (дата звернення: 26.02.2024).

18. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос) : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 31.10.2003 р. : станом на 18 жовт. 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 26.02.2024).

19. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) : Конвенція Ради Європи від 27.01.1999 р. № ETS173 : станом на 18 жовт. 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text (дата звернення: 27.02.2024).

20. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII : станом на 10 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 28.02.2024).

21. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора : Наказ Офісу Ген. прокурора від 05.03.2020 р. № 125 : станом на 25 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125905-20#Text> (дата звернення: 28.02.2024).

22. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів : Закон України від 10.11.2015 р. № 772-VIII : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text> (дата звернення: 28.02.2024).

23. Про Вищий антикорупційний суд : Закон України від 07.06.2018 р. № 2447-VIII : станом на 30 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text> (дата звернення: 28.02.2024).

24. CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX. SINGAPORE 2012-2023 . Transparency International . URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/sgp> (date of access: 02.03.2024).

25. Буга Г. Досвід зарубіжних країн в боротьбі із запобігання корупції. Актуальні питання юриспруденції. 2023. Т. 1, № 38. С. 151.
26. Шатрава С. О., Чишко К. О. Зарубіжний досвід запобігання та протидії корупції в країнах Азії та перспективи його використання в Україні. Держава та регіони. 2023. Т. 1, № 79. С. 351.
27. The Statutes of the Republic of Singapore: Prevention of Corruption Act 1906. URL: <file:///C:/Users/uzver/Downloads/Prevention%20of%20Corruption%20Act%201960.pdf> (дата звернення 03.03.2024).
28. Нонік В. Сингапурська антикорупційна історія: досвід для України. Державне управління: удосконалення та розвиток № 10, 2017. 2017. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1509> (дата звернення: 03.03.2024).
29. CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX. ESTONIA 2012-2023. Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/est> (date of access: 04.03.2024).
30. Войтенко Ю.М. Європейська практика боротьби з корупцією: досвід для України в рамках євроінтеграційних процесів. Політикус. 2022. Спецвипуск. С. 29–33.
31. Eesti.ee. URL: <https://www.eesti.ee/en> (дата звернення: 05.03.2024).
32. Неклюдов Є. Досвід Естонії у протидії поширенню корупції. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2019. Т. 2, № 52. С. 245–249.
33. CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX. UNITED STATES OF AMERICA. 2012-2023. Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/usa> (date of access: 05.03.2024).
34. Foreign Corrupt Practices Act. U.S. Department of Justice. URL: <https://www.justice.gov/criminal/criminal-fraud/foreign-corrupt-practices-act> (date of access: 05.03.2024).

35. Crime Control Act of 1990. Congress.gov. URL: <https://www.congress.gov/bill/101st-congress/senate-bill/3266> (date of access: 05.03.2024).

36. Пархоменко-Куцевіл О. Досвід формування та розвитку антикорупційних органів державної влади в США: можливості для України. Держава та регіони. 2019. Т. 2, № 64. С. 56–61.

37. Супрун-Ковальчук Т. М., Діденко Є. В. Міжнародна практика запобігання та боротьби з корупцією. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-43-3/2.20> (дата звернення: 06.03.2024).

38. Foreign Corrupt Practices Act (FCPA). International Agreements. Department of Justice. URL: <https://www.justice.gov/criminal/criminal-fraud/international-agreements> (date of access: 07.03.2024).

39. Рачинський О., Кущенко В. Історія виникнення протидії корупції на перших етапах формування державності. Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід : 3б. матеріалів міжнар. науково-практ. конф., м. Харків, 3 груд. 2021 р. Харків, 2021. С. 150.

40. Участь України у діяльності Ради Європи. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/rada-yevropi/uchast-ukrayini-u-diyalnosti-radi-yevropi> (дата звернення: 15.02.2024).

41. Про Концепцію боротьби з корупцією на 1998-2005 роки : Указ Президента України від 24.04.1998 р. № 367/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/98#Text> (дата звернення: 15.02.2024).

42. Костюк Д. С. Роль громадянського суспільства в русі "Україна без Кучми". Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Історичні науки. - 2019. - Т. 30(69), № 1. - С. 17-23. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_istor_2019_30\(69\)_1_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_istor_2019_30(69)_1_6) (дата звернення 16.02.2024).

43. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text> (дата звернення: 16.02.2024).

44. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zapobigannya-proyavam-korupts/mijnarodne-spivrobitnistvo/> (дата звернення: 17.02.2024).

45. Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні : Указ Президента України від 04.07.2005 р. № 1013/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013/2005#Text> (дата звернення: 17.02.2024).

46. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 07.04.2011 р. № 3206-VI : станом на 1 верес. 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3206-17#Text> (дата звернення: 17.02.2024).

47. Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки : Указ Президента України від 21.10.2011 р. № 1001/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011#Text> (дата звернення: 18.02.2024).

48. Міністерство Юстиції України забезпечило оприлюднення відомостей з єдиного державного реєстру осіб, який вчинили корупційні правопорушення. Міністерство Юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/ministerstvo-yustitsii-ukraini-zabezpechilo-oprilyudnennya-vidomostey-z-edinogo-derjavnogo-reestru-osib-yaki-vchinili-koruptsiyni-pravoporushennya-19150> (дата звернення: 18.02.2024).

49. Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (дата звернення: 19.02.2024).

50. Україна проти корупції: *Економічний фронт. Економічна оцінка антикорупційних заходів у 2014-2018 рр.* — Дніпро: Середняк Т. К., 2018, — С. 85

51. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII : станом на 19 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 20.02.2024).

52. Єдиний державний реєстр звітності політичних партій. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://politdata.nazk.gov.ua/#/about> (дата звернення: 20.02.2024).

53. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки : Постанова Каб. Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-п#Text> (дата звернення: 20.02.2024).

54. Про затвердження Положення про інформаційну систему моніторингу реалізації державної антикорупційної політики : Наказ Нац. агентства з питань запобігання корупції від 28.06.2023 р. № 134/23 : станом на 8 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1153-23#Text> (дата звернення: 21.02.2024).

55. Декларування. НАЗК | Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/deklaruvannya/> (дата звернення: 10.03.2024).

56. Про нас - ProZorro. Prozorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/about> (дата звернення: 10.03.2024).

57. Антикорупційний та економічний потенціал е-послуг. Офіс ефективного регулювання. URL: <https://tapas.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/Economic-and-anti-corruption-impact-of-eServices-UA.pdf> (дата звернення: 10.03.2024).

58. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Національне агентство з питань

запобігання корупції. URL: <https://corruptinfo.nazk.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2024).

59. Інформаційна система моніторингу реалізації державної антикорупційної політики. Національне агенство з питань запобігання корупції. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2024).

60. Індекс сприйняття корупції 2023. Опис джерел. URL: chrome-extension://efaidnbnmnibpcajpcglclefindmkaj/https://cpi.ti-ukraine.org/assets/methodology_ukr_2023_final.pdf (дата звернення: 10.03.2024).

61. 2023 Corruption Perceptions Index: Explore the results. Transparency.org. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023> (date of access: 15.03.2024).

62. Корупція в Україні 2023: розуміння, сприйняття, поширеність. Національне агенство з питань запобігання корупції, 2023. URL: <https://nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wp-content/uploads/Pages/70/d0/70d04dec99f5cac530cfc0a5e2ab0e3dff9cb42ed82a8cb45eb1ef165e53dc536849827.pdf> (дата звернення: 15.03.2024).

63. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року "Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року" : Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text> (дата звернення: 10.04.2024).

64. Мазярчук В., Федько І. Вплив корупції на економічне зростання. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. 2016. URL: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/12/feao_corruption_economy_a5_short_final.pdf (дата звернення: 12.04.2024).

65. Дубровський В., Черкашин В., Гетман О. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення оподаткування в Україні: 2021. Центр соціально-економічних досліджень CASE Україна Інститут соціально-економічної трансформації. 2021. URL:

<https://case-ukraine.com.ua/publications/porivnyalnyj-analiz-fiskalnogo-efektu-vid-zastosuvannya-instrumentiv-uhylennya-unyknennya-opodatkuvannya-v-ukrayini-2021/> (дата звернення: 13.04.2024).

66. Державна служба статистики України. Експрес-випуск 2022. URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2022/03/25.pdf> (дата звернення: 15.04.2024).

Ім'я користувача:
Національної економіки та публічного управління О...

ID перевірки:
1016257100

Дата перевірки:
16.05.2024 18:41:40 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
16.05.2024 19:07:28 EEST

ID користувача:
100005719

Назва документа: Диплом Зверевич

Кількість сторінок: 54 Кількість слів: 10944 Кількість символів: 85417 Розмір файлу: 429.18 KB ID файлу: 1016044405

8.49% Схожість

Найбільша схожість: 1.66% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1005685270)

7.98% Джерела з Інтернету

574

Сторінка 56

6.61% Джерела з Бібліотеки

271

Сторінка 64

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел